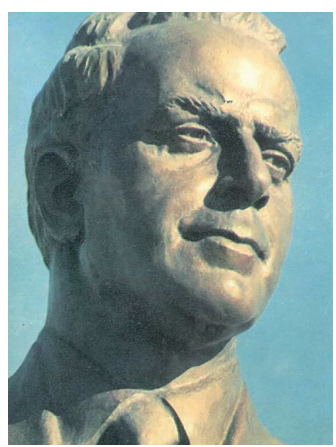

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Kuvshinov

YENİ AZƏRBAYCAN

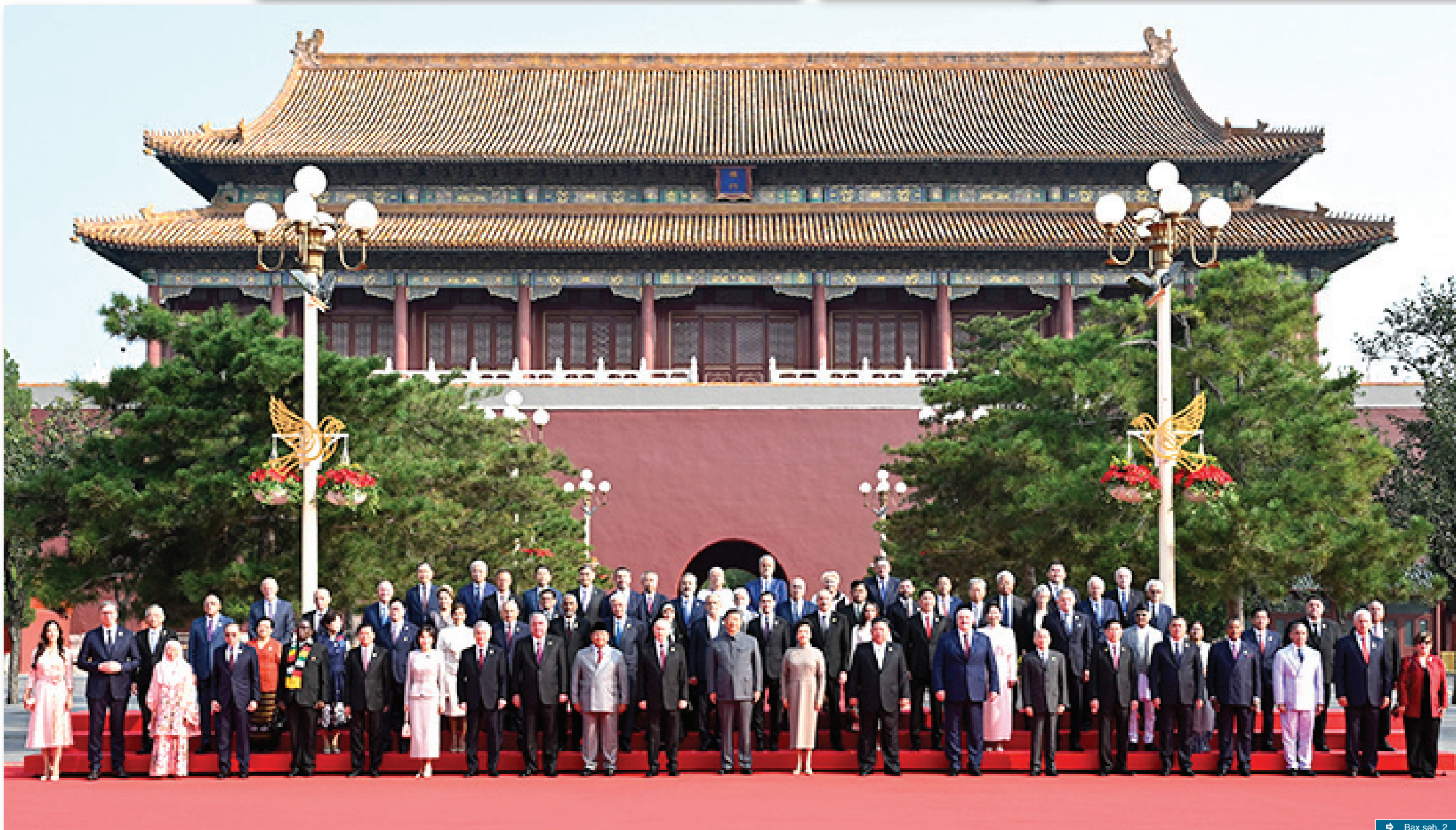
Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

4 sentyabr
2025-ci il,
cümə axşamı
№ 157 (6984)
Qiyməti
60 qəpik

Prezident
və birinci
xanım
Pekində
Tiananmen
Meydanında...

Pekin paradı:
sülhə yaxınlaşdırma,
nüvə ritorikasının
bitirilməsi üçün şans

➔ Bax səh. 2

Çinin nəhəng bankı ilə birgə bəyannamə imzalanıb

➔ Bax səh. 3

Türk
dünyasının
gücü...

➔ Bax səh. 3

Gözəgörünməz əl..
Rusiyada Azərbaycana
qarşı çirkin kampaniyanın
pərdəarxası

➔ Bax səh. 4

Taxıl bol
olarsa...

Ərzaq təhlükəsizliyi
üçün yeni strategiya

➔ Bax səh. 5

Hindistanın
“Şanxay” utancı..
Modinin ermənipərəst
macəraları

➔ Bax səh. 5

Bir brifinqdə
iki məsələ..
ABŞ Prezidenti
niyə məyus olub?

➔ Bax səh. 6

Fransada həyəcan təbili çalınır -
Paris müharibəyə hazırlaşır

➔ Bax səh. 7

Qızıl
niyə
bahalaşdı?

➔ Bax səh. 6

Prezident və birinci xanım Pekində Tiananmen Meydanında...

Pekində yapon işğalına qarşı Çin xalq müqaviməti və İkinci Dünya müharibəsində Qələbənin 80-ci ildönümünə həsr olunmuş parad keçirilib

Sentyabrın 3-də Çinin paytaxtı Pekində yapon işğalına qarşı Çin xalq müqaviməti və İkinci Dünya müharibəsində qazanılmış Qələbənin 80-ci ildönümünə

həsr olunmuş parad keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva para-

dı izləmək üçün Çinin paytaxtı Pekindəki Tiananmen Meydanına gəliblər. Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin və birinci xanım

Pen Liyuan Prezident İlham Əliyevi və birinci xanım Mehriban Əliyevanı qarşılayıblar.

Pekində keçirilən paradda iştirak edən nümayəndə heyətlərinin başçılarının və xanımlarının şərafinə ziyafət verilib

Sentyabrın 3-də Pekində Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpinin və birinci xanım Pen Liyuanın adından yapon işğalına qarşı Çin xalq müqaviməti və İkinci Dünya müharibəsində qazanılmış

Qələbənin 80-ci ildönümünə həsr olunmuş paradda iştirak edən nümayəndə heyətlərinin başçılarının və xanımlarının şərafinə ziyafət verilib və konsert proqramı təqdim olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva tədbirdə iştirak ediblər.

Pekin paradı: sülhə yaxınlaşdırma, nüvə ritorikasının bitirilməsi üçün şans

Çin nüvə komponentinin təhlükəsizliyin təminatı kimi təqdimatını legitimləşdirdi

Sentyabrın 3-də Çinin paytaxtı Pekində yapon işğalına qarşı Çin xalq müqaviməti və İkinci Dünya müharibəsində qazanılmış Qələbənin 80-ci ildönümünə həsr olunmuş parad keçirilib. 50 mindən artıq tamaşaçının izlədiyi paradda Çinin Xalq Azadlıq Ordusunun 10 mindən çox əsgəri Tiananmen meydanından keçib - paradda yüzrlə hərbi maşın və təyyarə nümayiş olunub. Tarixinin ən genişmiqyaslı paradını keçirən tədbirdə ən son silah sistemləri, o cümlədən nüvə raketləri, tanklar və dronlar tamaşaçıların izləməsi üçün meydandan keçib.

Müharibə və ya sülh, dialoq və ya qarşıdurma...

Parad çıxış nitqi ilə açan Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin dünyanı sülhə çağırır və yeni təhlükələr barədə xəbərdarlıqlar səsləndirir. O, Çin xalqının qarşısızalmaz dirçəlişi, gələcək sülh və bəşəriyyətin inkişafı işinin təntənəsi haqqında danışır: "Bu gün bəşəriyyət növbəti dəfə müharibə və ya sülh, dialoq və ya qarşıdurma, hər kəs üçün qalibiyyət və ya nəticəsizlik seçimi qarşısında dayanıb".

Çin lideri ölkəsinin tarixin doğru tərəfində möhkəm dayanacağını bildirir. O qeyd edib ki, Çin dinc inkişaf yoluna sadıq qalacaq və digər xalqlarla ortaq gələcəyi olan birlik quracaq.

caq. O, əlavə edib ki, Xalq Azadlıq Ordusu suverenlik və ərazi bütövlüyünü təmin etmək, dünyada sülhə və təhlükəsizliyə daha böyük töhfələr vermək üçün dünya səviyyəli hərbi qüvvəyə çevrilməlidir. Si Cinpin həmçinin Çin xalqına təcavüzə qarşı müqavimət göstərən və onlara kömək edən xarici dövlətlərə və dostlara təşəkkür edib.

Qeyd edək ki, paradda ümumilikdə 20-dən çox dövlət və hökumət başçısı iştirak edib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva fəxri qonaq kimi paradı izləyiblər.

Çoxdomenli integrasiyanın açıq nümayişi...

Bu parad hazırkı qarışıq, kaotikliklərin və qarşıdurmaların, siyasi çekişmələrin "boy göstərdiyi" zamanda bir sıra məqamları ilə yadda qaldı. İlk olaraq paradın Çin tarixində ən genişmiqyaslı olması faktı diqqəti cəlb edir - Paradın miqyası müasir hərbi texnikaların sayı və ən yeni texnologiyaya əsaslanan silahların rəngarəngliyinə görə seçilib. Quru, dəniz, hava, kiber və radio-elektromübarizə bölmələri eyni kompozisiyada paradda tamaşaçıların izlənməsinə təqdim olunurdu - bu isə, həm də nümayişin məntiqinə yeni bir ahəng qatırdı. Təqdimat səhnəsində hipersəs platformaları, dənizaltı və süstü PUA-lar, yönləndirilmiş enerjili (lazer) sistemlər, yeni nəsil HHM

kompleksləri və əməliyyat-taktiki raketlər yer aldı. Bu isə Si Cinpinin açıqlıdğı "dünya bu gün sülh və müharibə arasında seçim qarşındadır" məntiqinə izahlı bir cavab idi. Bu, dünyanı ədavət, müharibə və döyüşə sürükləyənlərə siyasi mesaj idi.

Bu paradın "ilk"ləri sırasında iki cəhət daha çox önə çıxır:

- Hərbi texnologiyanın çoxdomenli integrasiyasının açıq nümayişi;

- Kütləvi auditoriya üçün nəzərdə tutulmuş deterens (çəkindirmə) mesajı. Hətta bəzi qlobal xəbər agentlikləri, məsələn "Reuters" öz təhlilində paradı həm regiondaxili rəqabətə, həm də global aktorlara ünvanlanan signal kimi qiymətləndirib.

Ən yeni texnologiyalar: ekvatorun yarısı qədər ucan raketlər..

Paradda diqqət çəkən ən maraqlı məqamlardan biri də Çinin tarixində ilk dəfə hərbi paradda nüvə başlıqlarını nümayiş etdirməsi idi. Pekində tam "nüvə triadası" - quru, dəniz və havadan buraxılma imkanında olan raketlər bütöv paket halında nümayiş olundu. Səhnədə:

- silo-bazalı DF-5C İCBM (MIRV qabiliyyəti ilə): Şərqi Kuleyi ləqəbli ikinci nəsil iki mərhələli Çin qitələrarası ballistik raketidir (ICBM). O JL-2 raketinin təkamülüdür və yüksək manevr qabiliyyətinə malik çoxsaylı döyüş başlıqları (MIRV) ilə təchiz edilib. Əsas istifadə subyekti sualtı qayıqlardır.

- yeni yol-mobil DF-61 (DF-41 xəttinin davamçısı kimi): Çi-

nin bir sıra orta mənzilli və qitələrarası ballistik raketlər toplusudur. "Dongfeng" adı silsiləmiş şəkildə "DF" olaraq yazılır. Üçmərhələli bərk yanacaqda işləyən ICBM Dongfeng-41 4000-14000 km məsafədə hər biri 1 meqaton olmaqla 10-12 çoxlu döyüş başlığı daşıya bilər. Rəhbərlik sistemi Compass və Beidou peyk navigasiya sistemlərindən istifadə edərək inertialdır.

- dəniz komponentində JL-3 silsiləsi və hava buraxılışı üçün yeni platformalar: JL-3 raketini Çinin strateji nüvə qüvvələrinin bir hissəsi olan Çin dənizindən buraxılan qitələrarası ballistik raketdir (ICBM). O JL-2 raketinin təkamülüdür və yüksək manevr qabiliyyətinə malik çoxsaylı döyüş başlıqları (MIRV) ilə təchiz edilib. Əsas istifadə subyekti sualtı qayıqlardır.

Beləliklə, nümayiş "tam triada" mahiyyəti daşıdı və Çinin strateji hərbi gücünü nümayiş etdirdi. Bundan başqa, paradda hipersəs silahları, dənizaltı dronlar və yönləndirilmiş enerjili sistemlər (anti-PUA lazer kompleksləri və yüksək güclü mikrodalğa vasitələri) kimi qeyri-nüvə texnologiyalarını da görmək mümkün oldu.

Pekin seçim təqdim edir - sülh, yoxsa... Triadanın real məqsədi

Qeyd edək ki, bir çox siyasi şərhçilər Çinin nüvə triadasını nümayiş etdirməsini heç də "əzələ nümayişi" saymır - bildirilir ki, bu, bir növ sülhə yaxınlaşdırma, hətta nüvə ritorikasının bitirilməsi üçün şans kimi dəyərləndirilməlidir. Son illər qlobal gündəmdə nüvə ritorikasının artması (xüsusən Rusiya ilə Qərbr arasında) fonunda Pekinin triadanı açıq göstərməsi iqlaqt mahiyyəti daşıyır: bir tərəfdən, bu, sort çəkəndirmə signalıdır; digər tərəfdən, Çin bunu "müharibəyə yox, sülhə seçim" ritorikası ilə təqdim edir. Si Cinpinin "sülh və ya müharibə" tezi paraddakı nüvə komponentinin kommunikativ dizaynı - yəni təhlükəsizliyin təminatı kimi təqdimatını legitimləşdirir.

Pekin auditoriyaya faktiki olaraq iki seçim göstərir: - bloklarası eskalasiya (silahlanma yarışına köhnə yanaşma); - "idarə olunan çəkəndirmə + dialoq" modelinə keçid.

Birinci seçim təbii ki,

riskləri artırır və qəbuləlməzdir. Çinin təqdim etdiyi isə normativ mesajdır: nüvə gücü "istifadə" üçün deyil, "istifadə edilməməsi üçün" dur. Bu, preventiv sabitlik üçün açıqdır. Paradın vizual dramaturgiyası da buna dəstəkləyir: triada ilə yanaşı kiber-elektromübarizə bölmələrin və hava-kosmik HHM aparatlarının nümayişi eskalasiyanın idarəolunulmasını ortaya qoyur.

Parad eyni zamanda yeni nizamın inkişaf düsturunu ortaya qoyur - Pekin Qlobal Cənub" koordinasiyasında vizual strateji yol xəritəsini cızır. Bu, Çinin təkə güc vitrini deyil, həm də qlobal proseslərdə tənzimləyici rolunun təsdiqidir. Çin daxili diskursda "Bir kəmə, bir yol" çərçivəsində Avrasiya boyunca sabitləşdirici tranzit konsepsiyasını irəli sürür. 3 sentyabr mesajı həmin konsepsiyanın təhlükəsizlik sütununu ictimailəşdirdi.

Çin-Azərbaycan münasibətlərində qızıl xətt: ticarət-logistika sabitliyi = təhlükəsizlik sabitliyi

ŞOT-in Zirvə sammiti də daxil olmaqla Azərbaycan-Çin münasibətlərinin üstün koordinatlarla inkişaf etməsi bütün rakurslardan təqdim və müşahidə olundu. Dövlətlərin ŞOT çərçivəsində ortaya qoyduğu mövqedən də aydın oldu ki, Bakı-Pekin əməkdaşlığının ideya nüvəsi münasibətlərin dialoq, sülh və əməkdaşlıqla həlli prinsipidir. Bu prinsip, Avrasiya logistikası kontekstində Orta Dəhlizin etibarlı, sürətli və şəxslənmiş marşrut kimi inkişafı ilə tamamlanır. Son aylarda rəsmi sənədlər və bəyanatlarda Çin tərəfi Orta Dəhlizin inkişafını açıq şəkildə dəstəklədiyini, Bakı ilə bu xətt üzrə əməkdaşlığı dərinləşdirdiyini vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyevin Zəngəzür dəhlizi (TRİPP) barədə son çıxışlarında dəhlizi Orta Dəhlizin ən mühüm seqmentlərindən biri adlandırması, region ölkələri və bütün qonşular üçün fayda gətirəcəyi, Çin-Avropa xəttində əlavə dayanıqlıq yaradaçağı tezisləri xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Paradın sabitlik və çəkəndirmə mesajı bu cür çoxtərəfli nəqliyyat layihələrinin təhlükəsizlik paradiqması ilə uzlaşır - Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra regionda yaratdığı yeni real-liqların fonunda risklərin azaldılması, təchizat zəncirlərinin şəxsləndirilməsi müşahidə olunur. Paradda nümayiş olunan triada, yüksək

dəqiqlikli qeyri-nüvə zərbə vasitələri və HHM-KOS-MOS texnologiyalarının təqdimatı Pekinin "ticarət-logistika sabitliyi = təhlükəsizlik sabitliyi" düsturunun sort komponenti kimi önə çıxır. Bu isə, bu logistika üzərində ən mühüm geostrateji məkanlardan olan Azərbaycan üçün praktiki nəticələr formalaşdırır:

Geoiqtisadi nəticə: Orta Dəhlizdə tranzit həcmələrinin artımı (2024-də bu göstərici olduqca yüksək göstəriciyə çatıb). Ələt limanı kimi vacib bir iqtisadi layihə Çinin prioritetləri ilə səsleşir.

Geosiyasi nəticə: Bakı-Pekin xəttində sabitlik mesajı Zəngəzür dəhlizi (TRİPP) daxil olmaqla re-

giondakı yol-kommunikasiya açılımlarını daha da effektivləşdirəcək və hətta sülh gündəmini gücləndirəcək.

"Sülh üçün çəkəndirmə" modeli

Nəticə etibarlı ilə, Pekin paradı güc nümayişi statusu daşıyır - bu, əslində strateji kommunikasiya aktıdır: Çin "sülh üçün çəkəndirmə" modelini reklam edir. Bu isə Azərbaycanla təhlükəsizlik baxışlarının uyğunluğu - dialoq, əməkdaşlıq və logistikanın sabitləşdirilməsi baxımından həm Orta Dəhliz, həm də Zəngəzür daxil olmaqla, regional layihələrə strateji dəyərlik qazandırır.

Pərviz SADAYOĞLU

Azərbaycanın xarici siyasəti balanslaşdırılmış və çoxtərəfli əməkdaşlığa əsaslanır. Bu yanaşma Azərbaycanın həm Qərbi, həm də Şərqi ölkələri ilə münasibətlərini paralel şəkildə inkişaf etdirməsinə şərait yaradıb. Lakin 2020-ci ildən sonra regionda və dünyada baş verən proseslər Azərbaycanın xarici siyasətində yeni tərəfdaşlıqlar qurması üçün əsaslı zəmin formalaşdırıb. Bütün bu geosiyasi dəyişikliklər fonunda Azərbaycan

can Şərqi və Asiyaya doğru xarici siyasət kursunu yalnız alternativ istiqamət kimi deyil, strateji prioritet olaraq formalaşdırmağa başlayıb. Bu siyasət təkcə iqtisadi maraqlarla məhdudlaşmır, həm də təhlükəsizlik, bəy-

nəlxalq nüfuz və diplomatik bəslənsin qorunması baxımından önəmlidir.

Bu kontekstdə Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarla fəal əməkdaşlığı da xüsusi vurğulanmalıdır. Azərbaycan Türk Dövlətləri

Təşkilatı (TDT) və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) çərçivəsində fəal diplomatik xətt yürüdərək həm Türk, həm də İslam aləmində integrasiyanı gücləndirən mühüm təşəbbüslər çıxış edir. Ölkəmizin

2024-2026-cı illərdə Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirəyə (AQEM) sədrlik etməsi, regional iqtisadi əməkdaşlığın fəallaşdırılması baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Qoşulmama

Hərəkəti çərçivəsində Azərbaycanın son illərdə nümayiş etdirdiyi uğurlu sədrliyi və təşəbbüsləri bu qurumun nüfuzunun artmasında mühüm rol oynayır. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT) ilə əməkdaşlıq isə Azərbaycanın Asiya regionundakı geosiyasi mövqeyini möhkəmləndirən, təhlükəsizliyi və iqtisadi əməkdaşlığı təşviq edən yeni bir istiqamət kimi aktuallıq qazanır.

Türk dünyasının gücü...

Bütün bunların fonunda Azərbaycanın TDT çərçivəsində siyasəti xüsusi vurğulanmalıdır. XXI əsrdə yeni dünya düzəninə formalaşdığı bir vaxtda Türk Dövlətləri Təşkilatı öz gücünü daha da artırır. Malik olduğu resurslar, əhali sayı, coğrafi mövqeyi baxımından Türk dünya-

sı artıq global miqyasda əsas geosiyasi, geoiktisadi güc mərkəzlərindən birinə çevrilir. Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyev “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsində Türk Dövlətləri Təşkilatının hazırda böyük potensiala malik olduğunu vurğulayıb. “Biz köklərimiz birləşdirir və

bu, təşkilatı nadir edir. Çünki digər beynəlxalq təşkilatlara baxsaq, onların hamısını deyil, bəlkə də bir qismini ortaq etnik qrup birləşdirir. Bəli, biz müxtəlif xalqlarıq, amma hamımızın kökləri ortaqdır və bu, türk etnik mənsubiyyətimizdən irəli gəlir. Ölkələrimizin əhalisinin sayı

Türk Dövlətləri Təşkilatı böyük potensiala malikdir

artır və bu da hər bir ölkə üçün vacib amildir. İqtisadi inkişafda dəstəklənəndə isə bu, üstünlük deməkdir”, - deyərək dövlət başçısı bildirib. Türk dünyası ortaq tarix, dil və mədəniyyətə malik 7 müstəqil dövlət, bir neçə muxtar ərazidən ibarət böyük coğrafi məkandır. 2009-cu ildə Naxçıvanda təsis edilən Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası (indiki Türk Dövlətləri Təşkilatı) bu əlaqələrin daha da inkişaf etməsi və birləşmənin möhkəmlənməsi üçün mühüm platforma rolunu oynayır. 2021-ci ildə təşkilatın statusu və nüfuzu daha da yüksəldilərək Türk Dövlətləri Təşkilatı adlandırıldı və bu addım Türk dünyasının beynəlxalq arenada söz sahibi kimi çıxış etməsinə imkan yaradır.

Azərbaycan və Türkiyənin lider mövqeyi...

Üzvlər dövlətlər arasında Azərbaycan və Türkiyə lider mövqeləri ilə seçilir. Hər iki ölkə Türk dünyasında siyasi, iqtisadi və mədəni əməkdaşlığın dərinləşməsinə əsas aparıcı qüvvə kimi çıxış edir. Hər iki ölkə təşkilat çərçivəsində birgə layihələrin həyata keçirilməsində fəal çalışır, eyni zamanda, region dövlətlərini bir araya gətirən mühüm təşəbbüslərə liderlik edir. Prezident İlham Əliyev sözügedən müsahibəsində bu amilə diqqət cəmlərək deyib: “Türkiyə ilə bizim çox sıx münasibətlərimiz var və bu mü-

nasibətlər hazırda 2021-ci ildə Şuşada Prezident Ərdoğanla imzaladığımız, bizi hərbi və siyasi mütəfiqlər edən Bəyannaməyə əsaslanır. Bu, hüquqi cəhətdən təkcə hər iki ölkə üçün deyil, bütün Türk dünyası üçün mühüm amildir”. Dövlət başçısı, həmçinin Türkiyəni global miqyasda aparıcı hərbi güc kimi səciyyələndirərək ordusunun NATO daxilində ABŞ-dan sonra ikinci yerdə olduğunu, Azərbaycan Ordusunun da özünü paradlarda deyil, döyüş meydanında nümayiş etdiyini xatırladı.

Türk dövlətləri əlverişli coğrafi məkanda yerləşir

Bütün bunlardan əlavə, Türk dövlətlərinin əlverişli coğrafi məkanda yerləşməsi onların dünya üçün önəmini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Məlumdur ki, hazırda Avropanın Türk dövlətlərinin yerləşdiyi coğrafiyaya böyük ehtiyacı var. Bu, ilk növbədə, resurslarla və geosiyasi realiaqlar fonunda alternativ nəqliyyat bağlantılarına artan tələbatla bağlıdır. Azərbaycan və Mərkəzi Asiyadakı türk ölkələri

Avropanın resurslara artan ehtiyaclarını qarşılamaq iqtidarındadırlar. Eyni zamanda, bu coğrafiyadan hər cəhətdən əlverişli və təhlükəsiz olan nəqliyyat bağlantıları keçir. Yüklər Çin sərhədlərindən başlayan Orta Dəhlizlə Mərkəzi Asiyadakı Türk dövlətlərindən keçməklə Xəzər dənizi vasitəsilə Azərbaycana və buradan da Türkiyəyə ötürülməklə Avropaya çatdırıla bilər. Əslində, bu marşrut

Azərbaycan Prezidentinin siyasi qətiyyəti əsasında yaradılan müasir infrastruktur sayəsində artıq funksionaldır və daşımalar ilbəlil artır. Yaxın gələcəkdə Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Orta Dəhlizin daha bir qolu yaranacaq ki, burada türk dövlətləri də aparıcı yer tutacaq. “Bu gün dəhlizlərdən danışanda bizim ərazimizdən, obyektlərimizdən istifadə edə bilərsiniz.

Həm də vacib olan odur ki, təşkilatın bütün üzvlərində siyasi sabitlik, bir-biri və hamısı arasında dost münasibətlər mövcuddur. Bu, təşkilatı həqiqətən nadir edir. Ona görə də biz onu konkret layihələrlə, investisiyalarla, enerji, daşımalar, mədəniyyət layihələri ilə möhkəmləndirməliyik. Ona görə də mən gələcəkdə bu təşkilatı mühüm global iştirakçılardan biri kimi görürəm”, - deyərək Prezident İlham Əliyev “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsində bu mövzudan danışarkən vurğulayıb.

Bizim ailəmiz Türk dünyasıdır!

Göründüyü kimi, Azərbaycan TDT-nin güclənməsinə və onun funksionallığının artmasına davamlı töhfələr verir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev təşkilatın Zirvə görüşlərində türk dövlətləri arasında birləşmənin və həmrəyliyin möhkəmləndirilməsinin vacibliyini daim vurğulayıb. Dövlət başçısı çıxışlarında türk dünyasının gələcəyinin ortaq köklər və dəyərlər üzərində qurulduğunu qeyd edərək qarşılıqlı dəstəyin vacib-

liyini xüsusilə bəyan edir. Prezident İlham Əliyevin 2024-cü ilin fevral ayında keçirilən andiçmə mərasimində verdiyi bəyanat da bu xəttin davamı kimi diqqətləyiqdir. Dövlət başçısı deyib: “Bu, bizim ailəmizdir. Bizim başqa ailəmiz yoxdur. Bizim ailəmiz türk dünyasıdır”. Bu yanaşma Azərbaycanın xarici siyasətində türk dünyasının müstəsna əhəmiyyətini bir daha təsdiqləyir.

Nardar BAYRAMLI

Çinin nəhəng bankı ilə birgə bəyannamə imzalanıb

Prezident İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasına səfəri Azərbaycan və Çin arasında iqtisadi, maliyyə, investisiya sahələrində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi və yeni perspektiv planların sürətli icrası üçün əlavə stimulların yaradılması baxımından da mühüm əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Səfər zamanı Çinin nəhəng texnologiya və investisiya şirkətlərinin rəhbərləri ilə keçirilən görüşlər və aparılan səmərəli müzakirələr biznes layihələrinin həyata keçirilməsi və sərmayələrin cəlbə üçün yeni fürsətlər kimi dəyərləndirilə bilər. Həmin görüşlərdən biri Tiencin şəhərində Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankının (AIIB) prezidenti Cin Liqun ilə baş tutub və Azərbaycanla bu maliyyə institutu arasında əməkdaşlığın yeni istiqamətləri müəyyənləşdirilib.

Pekində müəyyənləşən yeni sərmayə planları

Azərbaycan hökuməti ilə Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı arasında imzalanmış tərəfdaşlığın genişləndirilməsi haqqında birgə bəyannamə sənədi qarşıdakı mərhələdə bankın sərmayə baxışlarını əks etdirməklə, ölkəmizdə bir çox sahələrə investisiya qoyuluşları üçün güclü təminat yaradır. Bankın rəhbərliyi “yaşıl enerji”, infrastruktur, nəqliyyat, o cümlədən Orta Dəhlizin nəqliyyat qovşaqlarının modernləşdirilməsi, metro tikintisi, su təchizatı, kommunikasiya quruculuğu və digər sahələrdə dayanıqlı donor olmaq niyyətini bildirir.

Dünyanın ən güclü maliyyə institutlarından biri olan, Asiya və Sakit Okean regionunda inkişaf proqramlarının maliyyələşdirilməsində əsas donor olan AIIB-in kapital portfelinin əsaslı hissəsi Çinin maliyyəsi ilə formalaşır. 2016-cı ildən fəaliyyətə başlamış və Pekində yerləşən AIIB-in hazırda 110 sərmayədarı və 100 milyard dollar

məbləğində nizamnamə kapitalı mövcuddur. Bankın əsas məramı etibarlı investisiyalar üçün uzunmüddətli maliyyələşdirmənin təqdim edilməsi, eləcə də Asiya regionunda həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması və iqtisadi inkişafın təmin olunmasıdır.

AIIB indiyə kimi Azərbaycanda dövlət zəmanəti ilə 2 layihəyə kredit yönəldib və hər iki layihənin icrası tamamlanıb. Bu uğurlu partnyorluğun növbəti fəzası isə hədsiz dərəcədə geniş və böyük maliyyə tutumludur. Bank ölkəmizdə infrastruktur, nəqliyyat, su təchizatı və enerji, maliyyə, təhsil və səhiyyə sektorlarında müxtəlif layihələrin maliyyələşdirilməsində ən etibarlı və dayanıqlı təchizatçı olmaqda qərarlıdır. AIIB-in prezidenti və Direktorlar Şurasının sədri Cin Liqun bildirib ki, Azərbaycan AIIB-in təsisçilərindən biri kimi əvvəldən bizim üçün dəyərli tərəfdaş olub. AIIB ölkənin inkişafına dəstəyi davam etdirməyə sadıqdır və

onun yüksək artım potensialını qəbul edir. Birgə bəyannamə qarşılıqlı əlaqəli gələcəyin formalaşdırılmasına yönəlmiş uzunmüddətli investisiya proqramı hazırlamağa dair sözlərimizi əks etdirir. Cənab Liqun vurğulayıb ki, AIIB Azərbaycanla həm ölkə daxilində milli prioritetlər üzrə layihələri, həm də regional infrastrukturun inkişafını dəstəkləmək üçün bütün dəstəkləri verəcək.

Birgə bəyannamədə əks olunan bəndlər Azərbaycanın yeni inkişaf strategiyası olan “2030-cu ilədək sosial-iqtisadi inkişafın Milli Prioritetləri” sənədi və beynəlxalq inkişaf konseptinin hədəflərinə əsaslanır. Əsas sərmayə anlaşması Milli Prioritetlərdə qeyd edilən “Sabahın İnfrastruktur”u hədəf çərçivəsinin maliyyələşdirilməsidir. Həmin prioritetə əsasən, AIIB tərəfindən layihələrin süverən şəkildə maliyyələşdirilməsini nəzərdə tutan çoxillik investisiya

proqramı formalaşdırılacaq. Proqram üç əsas istiqamətə fokuslanacaq. Birinci istiqamət “yaşıl enerji” quruculuğu və dekarbonizasiyaya töhfə verən milli iqlim hədəflərinin dəstəklənməsidir.

İkinci hədəf xətti Azərbaycanın mühüm beynəlxalq ticarət və logistika dəhlizinin əsas qovşaqlarından biri kimi rolunun gücləndirilməsi, yeni nəsil nəqliyyat, enerji və rəqəmsal infrastrukturun inkişaf etdirilməsidir. Bura, regional nəqliyyat infrastrukturlarının,

AIIB Orta Dəhlizin Azərbaycana aid hissəsini modernləşdirəcək

ələlxüsə da Orta Dəhlizin Azərbaycana aid hissəsinin və dəmir yolu infrastrukturunun modernləşdirilməsi və yeni yolların çəkilməsi, Bakı metrosunun yeni xətlərinin yaradılması, paytaxtın şəhər və ətraf ərazilərdəki nəqliyyat infrastrukturunun və içməli su təchizatının yaxşılaşdırılması, su itkilərinin azaldılması və yağış sularının idarə edilməsi sahələrində həyata keçiriləcək layihələrə dəstək verilməsidir. Bank bu sahədə də davamlı maliyyə təchizatçısı kimi tələb olunan sərmayələri ayracaq.

Birgə bəyannamədən irəli gələn maliyyələşdirmə proqramının üçüncü hədəf xətti isə Azərbaycanda innovativ maliyyə modellərinin yaradılması və dövlət-özəl tərəfdaşlığı üçün əlverişli mühitin qurulması hesabına özəl investisiyaların stimullaşdırılmasıdır.

E.CƏFƏRLİ

Gözəgörünməz əl..

Müasir dünyanın reallığı elədir ki, hazırda dövlətlər arasında müharibələr yalnız döyüş meydanlarında hərbi birləşmələrin qarşı-qarşıya durması ilə aparılmır. Milli maraqlardan, suverenlik prinsiplərindən çıxış edən ölkələrə münasibətdə xarici təhdidlər, hibrid müharibələr, proksi

Rusiyada Azərbaycana qarşı çirkin kampaniyanın pərdəarxası

qüvvələr vasitəsi ilə onların manevr imkanlarının zəiflədilməsi halları getdikcə artmaqdadır.

Təəssüf doğuran haldır ki, son vaxtlarda Azərbaycan da

qonşu Rusiya tərəfindən belə hücumlara məruz qalmaqdadır ki, bu da ciddi narahatlıq doğurur. Azərbaycanı müxtəlif səviyyələrdə öz narahatlığını

dəfələrlə qarşı tərəfin diqqətinə çatdırıb. Elə bu günlərdə Milli Məclisin Xarici müdaxilələrə və hibrid təhdidlərə qarşı komissiyası Rusiyada Azərbaycana qar-

şı aparılan çirkin kampaniya ilə bağlı bəyanat yayıb. “Milli Məclisin Xarici müdaxilələrə və hibrid təhdidlərə qarşı komissiyası bildirir ki, avqustun 27-də

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsi yayılandan dərhal sonra Rusiya Federasiyası ərazisindən ölkəmizə qarşı kütləvi surətdə informasiya kampaniyasına start verilib”, - deyən sənəddə vurğulanır.

Müttəfiqlik münasibətlərinə zidd olan davranışlar

Azərbaycan özünün ardıcıl xarici siyasətində eyni coğrafiyanı bölüşən ölkələrlə münasibətlərə həssas yanaşma sərgiləyir. Necə deyirlər, qonşu olmaq bu dövlətlərin alın yazısıdır və coğrafiyanı dəyişmək mümkün deyil. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə əsaslandırır ki, qonşulardan təcrid olmuş hər hansı bir dövlət uğurla inkişaf edə bilməz. Bu strateji yanaşmaya uyğun olaraq respublikamız digər qonşuları kimi, Rusiyaya münasibətdə də daim xoş mərəmdən çıxış edib və qarşılıqlı maraqlar əsasında münasibətləri irəli aparmaq istəyib. Xatırladaq ki, şimal qonşumuz qərəzli kampaniyaya start verənə qədər iki ölkə arasında siyasi dialoq yüksək dinamizmi ilə fərqələnirdi. Eyni coğrafiyanı bölüşən iki ölkə bir sıra regional məsələlərdə oxşar mövqelərdən çıxış etməklə fəaliyyətlərini uzlaşdırırdılar. Həmçinin regionlar arasında yaxşı

biq edb və yeni sanksiyaların da anonsu verilib. Eyni zamanda, təhlükəsizlik səbəbindən şimal nəqliyyat marşrutları böyük dərəcədə bloklandı. Bütün bu və digər səbəblərə görə Rusiyanın xaricə ixrac və çıxış imkanları məhdudlaşıb. Açıq demək lazımdır ki, belə bir şəraitdə ayrı-ayrı dövlətlər Rusiya ilə məsafə saxlayaraq uzanan müharibənin hansı sonluqla bitəcəyini gözləyirlər. Azərbaycanın dürüstlüyü, səmimiyyəti, qonşuluğa sadıqlığı ondadır ki, hətta belə adi olmayan bir şəraitdə də Rusiyaya arxa çevirməyib, ikitərəfli əlaqələri genişləndirməyə çalışıb. Bu, Azərbaycanın hər hansı qərəzli yanaşmalardan uzaq olan nümunəsidir.

Bəs Rusiya hansı nümunəni ortaya qoyur? Sualın cavabı məyusedicidir. Rusiyanın davranışları Azərbaycanın mövqeyi ilə müqayisədə təzadlıdır və yuxarıda xatırladığımız müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti

minatlar ödəməyi, günahkarları cəzalandırmağı gecikdirmədi. Yenə də iki təzadlı nümunə ortadadır. Rusiya niyə belə edir? Bəlkə, Kreml yenə də o çürük təfəkkürdən çıxış edir ki, “böyük qardaş” heç vaxt günahkar ola bilməz? Yox, bu, imperiya təfəkkürüdür, keçmişin qalıdır, yeni dünya nizamı ilə bir araya sığmır və ondan birdəfəlik imtina olunmalıdır.

Rusiya daha bir pis nümunəni bu ölkənin ayrı-ayrı şəhərlərində, o cümlədən Yekaterinburqda, Voronejdə və digər ünvanlarda miqrasiya qaydalarının möhkəmləndirilməsi bəhanəsi ilə azərbaycanlılara qarşı total hücumlara başlamaqla sərgiləyir. Soydaşlarımız müxtəlif bəhanələrlə sıxışdırılır, təqib edilir, həbsə alınır və yaxud öldürülürlər. Bütün bunların konkret hansı cinayətlərə görə edildiyi isə izah olunmur.

Eyni zamanda, Rusiya si-

Moskvanın “ideoloqları”nın, təbliğat maşınının “qara piar”ı

Milli Məclisin müvafiq komitəsinin yaydığı bəyanatda bildirilir ki, Rusiya cəmiyyətində anti-Azərbaycan təbliğatını alovlandırmaq məqsədilə təşkil edilən kampaniya televiziya kanalları və xəbər saytları, sosial media platformaları və müəyyən təsiretmə roluna malik radikal mövqeli şəxslər vasitəsilə aparılır. Həqiqətən də, Rusiyada ənənəvi olaraq anti-Azərbaycan mövqeyi ilə fərqələnən çoxlu sayda “ideoloq” var. Dəfələrlə sübut olunub ki, həmin kəsim, əslində, Kremlin daşınan dilidir və publikaya birbaşa rəsmi Moskvanın mövqeyini qeyri-rəsmi yolla çatdırır. Dumanın deputatı Konstantin Zatulın Azərbaycana münasibətdə məntiqi başa düşülməyən “qisasa” çağırış edib. Rusiya Milli Antikorrupsiya Komitəsinin sədri Kiril Kabanov təxribatçı açıqlamalar verərək

Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardım əvəzinə, silah göndərdiyini iddia edir və Rusiyanın düşmənləri ilə dostluq etdiyini söyləyir. Kremlin çirkin təbliğatını aparan Vladimir Solovyov isə tezliklə Xəzər dənizində NATO qüvvələrinin peyda ola biləcəyi demagogiyasını yayaraq Bakıya sət məsajlar göndərir. Bu da azmış kimi, rəsmi Bakını “ləzgi kartı” ilə də hədələməyə çalışır. Dumanın deputatı Andrey Qurulyev isə ölkəmizdən Rusiyaya ixrac olunan mallara embarqo qoyulmasını təklif edir və bu vəziyyətdən Azərbaycanın daha çox itirəcəyini vurğulayır...

Qonşu ölkədə filosof və politoloq kimi tanınan Aleksandr Duqinin bu günlərdə miqrantlar barədə qalmaqallı açıqlaması son nəticədə Kremlin toleranlığa münasibətini bir daha ortaya qoyur. O vurğulayıb ki, Rusiyada

yaşayan miqrantlardan bəziləri cəmiyyət üçün “ən çox toksik” qruplar hesab edilə bilər. Duqin xüsusilə azərbaycanlıları, tacikləri və özəkləri bu siyahıya daxil edib. Onun fikrincə, miqrantların Rusiyada qalmalarının yeganə yolu assimilyasiyadan və ölkənin mədəni kodunu qəbul etməkdən keçir.

Zatulınların, kabanovların, solovyovların, duqinlərin bu qəbildən olan açıqlamalarına Kremlə yaxın olan media qurumlarında “yaşıl işıq” yandırılması bütövlükdə Rusiyadakı ab-havanın göstəricisidir. Bu o anlama gəlir ki, rəsmi dairələr də eyni fikirləri bölüşürlər və yaxud bu tezislər “ideoloqlara” ələ Kremləndən birbaşa ötürülür. “Onu da qeyd etməliyəm ki, bu cür ikrah doğuran kampaniyaların Azərbaycanda ictimai rəyə heç bir təsiri yoxdur. Bu cür fəaliyyətlər yalnız Rusiya cəmiyyətini yalan faktlara söykənərək qızıqdırmağa, qonşu dövlətlərlə əsassız düşmənciliyə sürükləyir. Rusiyanı narahat edən “rusofobiya” sindromunun köklərini “Z” blogerlərin fəaliyyətində axtarmaq lazımdır”, - deyən bəyanatda vurğulanır.

vurğulayaq ki, bu yaxınlarda Həştərxanda Azərbaycan və Rusiya arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın 23-cü iclası keçirilib. İclasda Azərbaycan-Rusiya iqtisadi əməkdaşlığının müxtəlif istiqamətlərdə mövcud vəziyyəti və inkişaf perspektivləri müzakirə olunub, investisiyalar, sənaye, nəqliyyat-tranzit və digər sahələrdə həyata keçirilən birgə layihələrlə bağlı müzakirələr aparılıb.

Bakı-Moskva münasibətlərindəki çatlar birləşəcəkmi?

əlaqələr qurulmuşdu, mədəni-humanitar sahədə əməkdaşlıq məmnunluq doğururdu. Tərəflər 2022-ci il 22 fevral tarixində imzalanan “Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamə” imzalamaqla möhkəm zəmin üzərində formalaşmış münasibətləri konkret istiqamətlər üzrə daha da dərinləşdirmək niyyətlerini bildirmişdilər.

Burada Azərbaycanın Rusiya ilə qonşuluq münasibətlərində səmimi olduğunu diqqətə çatdırmaqdan ötrü bir məqamda da xüsusilə diqqət çəkmək istərdik. Məlum olduq ki, Rusiya - Ukrayna müharibəsi başlayandan bəri beynəlxalq səviyyədə bu ölkəyə münasibət dəyişib. Artıq üç ildən çoxdur ki, Kreml sət beynəlxalq qınaqla üz-üzədir. Avropa İttifaqı (Aİ) və Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) Rusiyaya qarşı bir neçə mərhələdə ağır şərtlərlə sanksiyalar tət-

haqqında Bəyannamənin ruhu-na qətiyyətlə uyğun deyil. Kremlin bu bəyannaməyə xəyanət kimi səciyyələndirə biləcəyimiz ilk davranış səkkiz ay bundan əvvəl - 2024-cü il dekabrın 25-də Bakıdan Qroznıya uçan “Azərbaycan Hava Yolları”na məxsus təyyarənin bu ölkənin səmasında vurulması ilə başlayıb. Varşava və Monreal konvensiyaları sərnəsinin ölümü və ya xəsarət alınması hallarında maliyyə məsuliyyətini müəyyən edir. Rusiyanın rəsmi dairələri isə hələ də susqunluq göstərir və mülki təyyarənin vurulmasına görə məsuliyyət daşıyanları cəzalandırmağa, təminatlar ödəməyə tələsir, Azərbaycan tərəfinin müraciətlərinə səmimiyyətdən uzaq cavablar verir. Halbuki 44 günlük Vətən müharibəsi günlərində Rusiyaya məxsus helikopter Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə qüvvələri tərəfindən vurulanda rəsmi Bakı qarşı tərəfdən üzr istəməyi, təz-

lahlı qüvvələri Azərbaycanın Ukraynadakı enerji obyektlərini hədəfə alıb. Əvvəlcə Azərbaycan qazını Ukraynaya ixrac edən Transbalkan boru kəmərinə ziyan vuruldu. Bundan sonra avqustun 8-də Ukraynanın Odessa vilayətində SOCAR-a məxsus obyektə pilotsuz uçuş aparatları ilə hücum təşkil edildi. Eyni obyektə hücumlar sonradan yenidən təkrarlandı. Azərbaycanın Kişinevdəki səfirliyinin yaxınlığına raket atılması da təsadüfi sayıla bilməz. Rusiya bununla Azərbaycanın nəyin qisasını almaq istəyir? Görünür, Kreml Azərbaycanın Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsini, çətinliklərə üzləsən bu ölkəyə humanitar yardım göstərməsini sinirə bilmir. Azərbaycan öz hərəkətlərində sırf humanizm prinsiplərindən çıxış edir, Rusiyanın adekvat olmayan davranışları isə rəsmi Moskvanın çarəsizliyinin əlamətidir.

İqtisadi komandanın mövqeyi isə...

Müxtəlif platformalarda Azərbaycanla bağlı xarab olmuş val kimi eyni cəfəng fikirləri təkrarlayan tükenmiş “ideoloqlardan” fərqli olaraq, iqtisadi komanda Rusiya - Azərbaycan münasibətlərində reallığı düzgün baxış bucağından dəyərləndirir. Belə ki, iqtisadi komanda sağlam məntiqdən çıxış etməklə, münasibətlərin korlanmasına “yox” deyir, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsinin zəruriliyini vurğulayır. Məsələn, Rusiyanın baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk jurnalistlərə bildirib ki, Rusiya və Azərbaycan arasında iqtisadi əməkdaşlıq iki ölkə üçün “çox vacibdir” və münasibətlərin yaxşılaşdırılması istiqamətində işlər aparılır.

Həqiqətən də, Rusiyanın siyasi dairələrinin, ayrı-ayrı “ideoloqların” Azərbaycana münasibətdə qərəzli mövqe tutmalarına rəğmən, iki ölkə arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlıq yüksək dinamika ilə inkişaf edir. 2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanın ticarət dövriyyəsinə Rusiya üçüncü yeri yüksəlib. Halbuki 2024-cü ilin eyni dövründə Rusiya ölkəmizin ticarət tərəfdaşları sırasında dördüncü yerdə idi. Azərbaycan Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) açıqladığı hesabatla əsasən, 2025-ci ilin ilk yeddi ayı ərzində Rusiya ilə ticarət dövriyyəsi nominal olaraq 3,07 milyard ABŞ dolları (2024-cü ilin yanvar-iyul aylarında 2,57 milyard dollar) təşkil edib. Onu da

Buradan hasil olan qənaət ondan ibarətdir ki, Rusiyada hakimiyyətin ayrı-ayrı qollarının Azərbaycanla münasibəti fərqlidir. Xüsusilə də Overçukun da daxil olduğu iqtisadi komanda daha pragmatik düşünür. Elə hər iki ölkənin mənafeyi baxımından doğru olan da iqtisadi komandanın əsaslandırmasıdır. Yeri gəlmişkən, Rusiya Dövlət Dumasının Beynəlxalq Məsələlər Komitəsinin sədr müavini Aleksey Çepa da Moskva-Bakı münasibətləri ilə bağlı diqqətçəkən açıqlama verib. Deputat bildirib ki, bütün çətinliklərə baxmayaraq, Rusiya və Azərbaycan arasında dostluğun bərpası labüddür.

Mübariz ABDULLAYEV

Taxıl bol olarsa...

Son aylarda dünya ərzaq bazasında buğdanın qiymət tariflərində dəyişikliklər müşahidə edilməkdədir. Qlobal iqlim dəyişiklikləri, regional münasibətlər, logistik xərclərin artması və ixrac siyasətlərindəki dalğalanmalar taxıl bazarına da öz təsirlərini göstərir. Ukrayna və Rusiya arasında davam edən müharibə taxılın daşıma-logistika xərclərinin artmasına daha çox təsir edir. Həmçinin, dünya taxıl bazarında əsas tədarükçü ölkələrdən biri olan Ukraynanın taxıl əkin sahələrində problemlərin yaranması, daşıma infrastruktururlarında çətinliklər, ələlxüsüs də, dəniz nəqliyyatının məhdudlaşması səbəbindən daşınmaların quru yolları ilə aparılması əlavə xərclər yaradır.

Rusiyanın taxıl bazarında payı azalır

Dünya taxıl tədarükündə əsas təchizatçılardan biri olan Rusiya hökumətinin sort qiymət siyasəti də bazarda dalğalanmaları şiddətləndirir. Moskva son illərdə partiyolarına qarşı rüsumlar tətbiq etməklə idxalın xərc dəyərini artırır. 2021-ci il iyunun 2-dən etibarən bu ölkənin buğda, qarğıdalı və arpa üçün "taxıl dempferi" (üzən rüsum) adlı mexanizmini tətbiq etməsi buğdanın satış qiymətlərində artımlara səbəb olub. Bu rüsumlar dünya bazar qiymətlərini son 4 ildə 40 faizdən çox bahalaşdırıb. Rusiya hökuməti taxıl ixracına rüsumu növbəti ildə də ləğv etmək niyyətində deyil və üstəlik, dövlət büdcəsində rüsumlardan əlavə gəlirlərin əldə olunması gözlənilir. Xatırladaq ki, Rusiya ildə təxminən 85 milyon ton buğda istehsal edir ki, onun da 35 milyon tonunu ixraca yönəldir. Qiymətlərin bahalaşması isə bu ölkənin ixrac göstəri-

cilərinə mənfi təsir göstərir. Cari ilin avqust ayının ilk yarısında Rusiyadan xarici ölkələrə cəmi 1,3 milyon ton buğda ixrac olunub. Ötən ilin eyni dövründə isə bu rəqəm 5,6 milyon ton olub. Bu, bazar payının əldən verilməsi riskinin artığını göstərir.

Bu tendensiya MDB bazarlarında idxalın coğrafiyasında dəyişikliklərin baş verməsini də şərtləndirməkdədir. Bir neçə il əvvələ qədər idxal zənbilində əsas yeri Rusiya tuturdusa, hazırda balans tədricən digər ölkələrlə əvəzlənməkdədir. Rus taxılını əvəz edəcək əsas mənbə Ukraynadır. Ukraynanın üzəldiyi müharibə ölkənin taxılçılıq təsərrüfatına ciddi itkilər verdiyindən qlobal bazara çıxarılan taxıl məhsullarının həcmi kəskin aşağı düşüb. Ancaq bazar konyukturasında digər ölkələrin payında artım hiss olunur. Bu, Azərbaycanın idxal portfelinə də açıq-aşkar hiss olunur.

Ölkəmizin buğda ilə özünütəminat etmə səviyyəsi 59 faiz təşkil edir

Xatırlatma üçün qeyd edək ki, Azərbaycanın öz tələbatını ödəyəcək həcmdə buğda yetişdirmək üçün kifayət qədər ərazisi yoxdur. Məsələn, hazırda ölkədə orta hesabla 650 min ha sahədə 31,4 sent./ha məhsuldarlıqla təqribən 2 milyon ton həcmində buğda istehsal olunur, məhsulun təxminən 1,5 milyon tonu ərzaq rüsumu təminatı yaradır. Ona görə də hər il orta hesabla 1,4 milyon həcmində buğda idxal olunur. Bununla da, ölkənin buğda ilə özünütəminat etmə səviyyəsi orta hesabla 59 faiz təşkil edir. Tələbatın 40 faizi isə idxal hesabına ödənilir.

Azərbaycan üçün önəməli tədarükçü son bir il qədər Rusiya idi,

Azərbaycan həm buğda idxalının coğrafiyasını dəyişir, həm də yerli istehsalı stimullaşdırır

ölkəmizə idxal olunan buğdanın təxminən 80 faizi Rusiyanın payına düşürdü. Son bir ildə isə Azərbaycanın buğda idxalında əsas diqqəti cəlb edən ölkə kimi Qazaxistanın payı yüksəlməkdədir. Belə ki, 2025-ci ilin ilk yarısında Azərbaycana 602 min ton buğda gətirilib ki, məhsulun 541 tonu Qazaxistanın payına düşür. Rusiyadan cəmi 61 min ton buğda idxal olunub. Eləcə də qardaş Türkiyədən 8,55 ton məhsul gətirilib.

İdxaldakı bu dəyişiklik həm qiymət amili və Qazaxistan hökumətinin ixracatçıları üçün tətbiq etdiyi subsidiyaların nəticəsi kimi meydana çıxmışla daha aktualıq kəsb etməkdədir.

Qazaxistan fəal qlobal taxıl ixracatçısına çevlir

Qeyd edək ki, Qazaxistan artıq bazarda dayanıqlı tədarükçü kimi

Ərzaq təhlükəsizliyi üçün yeni strategiya

mövqeyini xeyli yaxşılaşdırmaqla, Rusiya ilə ixrac rəqəbatında ayaqlaşmağı bacarır. 2024-cü ilin sentyabrından 2025-ci ilin iyul ayına qədər Qazaxistan xarici bazarlara ümumilikdə 12,4 milyon ton taxıl və un ixrac edib. Bu göstərici 2023-cü və 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 34 faiz çoxdur. Beynəlxalq Taxıl Şurasının (IGC) qiymətləndirmələrinə görə, cari mövsümdə Qazaxistanda ümumi taxıl istehsalı 19,6 milyon ton, o cümlədən buğda istehsalı isə 15 milyon ton səviyyəsində gözlənilir. Avqustun 1-nə ölkədə 5,7 milyon ton taxıl ehtiyatı olub ki, bunun 4,8 milyon tonunu buğda, o cümlədən 4,4 milyon tonunu ərzaqlıq buğda təşkil edib. Bu ehtiyatlar qiymət dinamikasına birbaşa təsir göstərərək mövsümün əvvəlində bazarın sabit qalmasına imkan yaradır. Nəticədə, Azərbaycanın dayanıqlı

tədarükçüsünə çevrilən bu ölkənin cari ilin payız-qış aylarında tələb olunna həcməldə məhsul ixracını yerinə yetirməsi mümkün olacaq.

Beləliklə, Rusiya buğdasının bahalaşması və ixrac həcmələrinin azalması fonunda Qazaxistan daha çevik, rəqəbatqabiliyyətli və yeni bazarlara açılan tərəfdaş kimi önə çıxır. Azərbaycanın idxal strukturundakı bu transformasiya ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi və bazar sabitliyi baxımından mühüm strateji üstünlüklər qazandırır.

2035-ci ilə qədər özünütəminatmə səviyyəsi 100 faizə çatdırıla bilər

Hesablamalara əsasən, ölkəmizdə buğda əkin sahəsi 2030-cu ilə təqribən 700 min hektardan çox olacaq, eyni zamanda məhsuldarlığın müvafiq olaraq 33,2 sent./ha və 35 sent./ha çatacağı gözlənilir. Bu halda

ölkədə buğda istehsalının həcmi 2030-cu ildə isə təqribən 2,5 milyon, idxalın həcmi isə təqribən 1 milyon ton olmaqla, özünütəminatmə səviyyəsi müvafiq olaraq 70 faizə çatmasa səbəb olacaq. Perspektiv dövr (2035-ci il) üzrə məhsuldarlıq səviyyəsi nəzərə alınmaqla ölkənin buğda ilə özünütəminatmə səviyyəsinin 100 faizə çatdırılması üçün təqribən 400 min hektar əkin sahəsi lazımdır. Bu mənbələr sırasında işğaldan azad edilmiş ərazilərdəki mənbət əkin sahələri xüsusi önəm daşıyır. Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycan hökuməti buğda istehsalının stimullaşdırılması üçün məhsuldar sortlardan, gübrələrdən və pestisidlərdən istifadəni təşviq etmək, texnika ilə təminatı gücləndirmək niyyətindədir.

E.CƏFƏRLİ

Hindistanın “Şanxay” utancı... Modinin ermənipərəst macəraları

Azərbaycan Pakistanı dəstəkləyir...

Sentyabrın 1-də Çində baş tutan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) 25-ci Zirvə toplantısı bir çox müsbət məqamları ilə diqqət cəksə də, Hindistanın apardığı qeyri-adekvat xətt yenidən özünü ortaya qoydu. Bu ölkə Azərbaycanın ŞƏT-ə üzvlük müra-

Pakistanın Ermənistanın Azərbaycanla qarşı təcavüzünə münasibətdə ısrarlı mövqeyinin bariz nümunəsi kimi, 1993-cü ildə BMT TŞ-da Pakistanın sədrliyi ilə işğalçı Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılması ilə bağlı 822 sayılı Qətnamə qəbul edilib. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə də Pakistan hər zaman mənəvi cəhətdən Azərbaycanın yanında yer alıb. Baş nazir Məhəmməd Şahbaz Şərif bildirmişdi ki, “Sizin Qələbənin ədalətli hərəfərləri təntənəsinin nümunəsidir. Pakistan bu onilliklər ərzində həmişə sizin haqq işinizi dəstəkləyib”.

Nəhayət, bu ilin aprel-may ayında Cammu və Kəşmir bölgəsində yerləşən Pahalqam şəhərində baş vermiş hadisənin ardından gərçilənən münasibətlər hərbi toqquşmaya yol açmışdı və Hindistan Kəşmir bölgəsinə raket zərbələri endirmişdi. Kəşmir bölgəsində yerləşən Kotli, Bahavalpur və Muzəfərabad şəhərləri raket atəşinə tutulmuşdu - hücum zamanı doqquz obyektin vurulduğu bildirilmişdi. Bundan başqa, Hindistan qeyri-hümanist addım ataraq Pakistanın içməli suya çıxışını məhdudlaşdırmışdı. Pakistanın bu addımlara la-ziqli cavabı nəticəsində Hindistan geri çəkildi və atəşlər üçün müra-ciət etdi. Beləliklə, bu qismüddətli qarşıdurma Pakistanın mütləq qələbəsi ilə nəticələnməmişdi. Azərbaycanla dost, qardaş ölkə olan Pa-

kistanın hücumu məruz qalması ölkəmizdə də narahatlıq yaratmışdı. Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinin bununla bağlı bəyanatında Pakistanla qarşı bir neçə mülki şəxsin ölümü və yaralanması ilə nəticələndirən hərbi hücumlar pislənməmiş, Pakistan xalqı ilə həmrəy olduğumuz vurğulanmışdı. Pakistanın Azərbaycanı dəstəkləyən mövqeyi, hətta müharibə və post-müharibə dövründə Hindistan aktiv şəkildə Ermənistanı silahlandıraraq, bildirmişdi ki, Pakistan Azərbaycanın davamlı dəstəyini yüksək qiymətləndirir.

Modinin faşist mahiyyəti...

Nəhayət, Hindistanın bu hərəketinin bir amili də hazırkı hakimin siyasət qrupun “ideoloji xətt” ilə əlaqələndirilir. Hindistanın indiki və 16-cı baş naziri Narendra Damodardas Modinin radikal-millətçi baxışlara mənsub olması sirr deyil. Hələ gənc yaşlarından hindu millətçi təşkilatının üzvü olan Modi ən sort anti-müsəlman bəyanatları səsləndirən şəxs kimi tanınır. Narendra Modinin doğulduğu Qucaratda 2002-ci ildə baş vermiş qırğında mindən çox müsəlman öldürülməsində rolunun olmasını ilə bağlı cinayət işi başlanılmışdı - Hindistan Ali Məhkəməsi onun təqsirsiz olduğunu bəyan etsə də, qırğının əks-sədası xaricdə də eşidildi. Bu siyasi fəaliyyətinə görə ABŞ Dövlət Departamenti 2005-ci ildə ona diplomatik viza verməkdən imtina etmiş, Qucarat iğtişasları zamanı “din azadlığının xüsusilə ciddi pozuntu-

İrəvanı aktiv silahlandıraraq və sülhə mane olan ölkə...

Hindistanın nümayiş etdirdiyi birtərəfli, ermənipərəst mövqeyi onu bu “bloklanmaya” sürükləyib. Diqqət yetirsək, hələ II Qarabağ müharibəsindən öncə, hətta müharibə və post-müharibə dövründə Hindistan aktiv şəkildə Ermənistanı silahlandıraraq, bildirmişdi ki, Pakistan Azərbaycanın davamlı dəstəyini yüksək qiymətləndirir.

Hindistan da yüksək cəfəngliqlə qarşılanmışdı. 2017-ci ildən etibarən iki ölkə arasında hərbi-texniki sahədə danışıqlar intensivləşdi. Ermənistan Hindistandan əsasən artilleriya sistemləri, pilotsuz uçuş aparatları ilə mübarizə vasitələri və müxtəlif növ raket kompleksləri almaqda maraqlı oldu. 2020-ci ilin payızında başlayan müharibə zama-

nı Hindistanın mövqeyi açıq şəkildə Ermənistanın tərəfini tutmaqla xarakterizə olundu. Bunun sırasında Pakistan amilinin olması ilə yanaşı, diaspor amili və Ermənistanın silah bazarı kimi onun işinə yaraması da dayanırdı. Müharibə dövründə Hindistan birbaşa hərbi müdaxilə etməsə də, Ermənistanı siyasi və informasiya müstəvisində dəstəklədi. Qarabağ müharibəsindən sonra Ermənistan ordusunu yenidən qurmaq və gücləndirmək üçün müxtəlif dövlətlərlə, o cümlədən Hindistanla müqavilələr bağladı. 2022-ci ildən başlayaraq bu proses daha da intensivləşdi. Məsələn, 2022-ci ildə Ermənistan Hindistandan 250 milyon dollardan artıq dəyərde silah sifariş etdi. Bu paketə Pinaka çoxlüləli reaktiv yaylım atəş sistemləri, zenit-raket kompleksləri və digər avadanlıqlar daxil idi. 2023-cü ildə yeni müqavilələr imzalandı və Ermənistan Hindistandan müxtəlif növ pilotsuz uçuş aparatları ilə mübarizə vasitələri, həmçinin zenit-raket sistemləri almağa başladı. 2024-cü ilin əvvəlində Hindistan istehsalı olan yeni zenit-raket komplekslərinin Ermənistanla çatdırılması ilə bağlı xəbərlər yayıldı.

Beləliklə, Hindistanın Ermənistanla hərbi əməkdaşlığı həm geosiyasi rəqəbatın, həm də silah ixracı siyasətinin nəticəsi kimi xarakterizə olunur - bu isə nəticədə Hindistanın ŞƏT üzvlüyü yolunda Azərbaycanla maneə yaratmaq istəyinin önündə gələn səbəblərdən sayılır.

Beləliklə, müsəlmanlara qarşı ekstremist, islamofob ruhunda təbii alan, böyüyən, nəhayət 1 milyard yarına yaxın insanın bütün hüquqlarını qorumağın məsuliyyətini 3 dəfə üzərinə götürən Narendra Modi faşistləri yamsılayan əməli ilə ŞƏT-in əməkdaşlıq ruhuna xəyanət etdi...

Ticari dövriyyə...

Halbuki iki ölkə arasında müəyyən iqtisadi münasibət mövcuddur - Azərbaycan ilə Hindistan arasındakı ticarət dövriyyəsi 2024-cü ildə 957 milyon dollar təşkil edib. Bu da qarşılıqlı iqtisadi əlaqələrin müəyyən qədər fəal olduğunu göstərir. Azərbaycan Hindistana 734 milyon dollarlıq mal satıb, əvəzində Hindistandan 223 milyon dollarlıq mal alıb.

Lakin bu ticarət dövriyyəsinin strukturuna baxdıqda asimetriya müşahidə olunur. Belə ki, Azər-

baycanın Hindistana ixrac etdiyi malların (734 milyon dollar) 99 faizdən çoxu (730 milyon dollar) neft və neft məhsullarıdır. Azərbaycan Hindistandan isə 223 milyon dollarlıq məhsul idxal edib, bunun əsas hissəsini dəyişməli idxalının yalnız 1%-ni təşkil edir. Üstəlik, 2025-ci ilin ilk rübündə dəyişməli idxal 7 faiz azalıb ki, bu da daxili tələbatın azalması ilə izah oluna bilər.

P.İSMAYILOV

Rusiya “pərdə”sinə bürünən Delhi...

Bir çox siyasi mütəxəssislər Çinin məsələdəki müsbət rəyinə baxmayaraq Hindistanın Azərbaycanın quruma üzv olmasını blokalamasını hazırkı mövcud siyasi situasiya, geosiyasi reallıqlarla əlaqələndirirlər. Belə ki, iddia olunur ki, Hindistanın bu addımı atmasının bir səbəbi də Rusiya - Azərbaycan münasibətlərindəki mövcud soyuqluqdur. Hazırkı vəziyyəti özü üçün fürsətə çevirməyə çalışan Delhi hakimiyyəti Kremlə yaranmaq üçün belə bir mövqeyə sərgiləyir. Ballidir ki, indiki geosiyasi reallıqlarda Hindistan bir çox məqamlara görə

özünü təhlükədə sayır - Pakistan ilə yaşadığı problem, birtərəfli siyasətinin nəticəsi kimi ayrı-ayrı beynəlxalq qruplar tərəfindən itələnməsi, yeni siyasi nizamın formalaşmasına təsir göstərə bilməməsi (və ya minimum təsir bağışlaması) Hindistanı Rusiyanın kölgəsinə sığınmaq məcburiyyətində qoyub. Azərbaycanın Qlobal Cənubun aktiv və layiqli təmsilçisi kimi nüfuzunun artması Hindistanın maraqları ilə uzlaşmır - o isə, özünün narahatlığını gizlətmək üçün Rusiya “pərdələnməsindən” istifadə etməyə çalışır.

Bir brifinqdə iki məsələ...

ABŞ Prezidenti niyə məyus olub?

Verilən möhlət və narazılıq...

Son vaxtlar D.Tramp münasibətlər ilə əlaqədar vaxtaşırı Rusiyadan narazılığını ifadə edir. Bu isə o deməkdir ki, ABŞ Prezidentinin sülh təşəbbüslərinin reallaşmasına başlıca maneə Moskvanın mövqeyidir. Bütün bunların fonunda Donald Tramp hələ iyulun 14-də Rusiya ilə bağlı ciddi bəyanatla çıxış edəcəyini demişdi. Və o, iyulun 14-də NATO-nun Baş katibi Mark Rutte ilə Oval kabinetdə keçirilən görüşdə Ukrayna ilə müharibənin 50 gün ərzində dayandırılmasına dair razılıq əldə olunmasa, Rusiyanı tariflərlə cəzalandıracağını demişdi. Sonra o, bu möhləti 10-12 günədek əvəzlədi.

Lakin Trampın xəbərdarlıqlarına baxmayaraq, Rusiya Ukraynaya qarşı işğal siyasətini davam etdirir. Bütün bunların fonunda ABŞ Prezidenti avqustun 8-dək Ukraynaya qarşı müharibənin dayandırılması ilə bağlı razılığın əldə olunmayacağı təqdirdə, Rusiyanı sanksiyalarla hədələmişdi. Ardınca, D.Tramp xüsusi elçi Stiv Uitkoffu Rusiyaya göndərdi. Bu səfərdən sonra ABŞ və Rusiya liderlərinin Al-yaskada görüşəcəyi bəyan olundu. Beynəlxalq ictimaiyyət bu görüşə ümidli olsa da, avqustun 15-də baş tutan görüş heç bir nəticə vermədi. D.Trampın bu görüşü müsbət hesab etməsinə baxmayaraq, Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğal siyasəti davam etməkdədir.

bənin dayandırılması ilə bağlı razılığın əldə olunmayacağı təqdirdə, Rusiyanı sanksiyalarla hədələmişdi. Ardınca, D.Tramp xüsusi elçi Stiv Uitkoffu Rusiyaya göndərdi. Bu səfərdən sonra ABŞ və Rusiya liderlərinin Al-yaskada görüşəcəyi bəyan olundu. Beynəlxalq ictimaiyyət bu görüşə ümidli olsa da, avqustun 15-də baş tutan görüş heç bir nəticə vermədi. D.Trampın bu görüşü müsbət hesab etməsinə baxmayaraq, Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğal siyasəti davam etməkdədir.

NATO Baş katibindən çağırış

Bu arada, NATO-nun Baş katibi Mark Rutte alyansa üzv ölkələri ABŞ-dan Ukraynaya silah tədarükünün sifarişini və maliyyələşdirilməsini sürətləndirməyə çağırır. “Avropa ölkələrinin maliyyələşdirdiyi 2 milyard avroluq hərbi yardım artıq ABŞ-dan Ukraynaya çatdırılıb. NATO-nun digər ölkələrini də bu saylara daha fəal qoşulmağa dəvət edirik”, - deyər Baş katib vurğulayıb. Xatırladaq ki, iyulun 14-də ABŞ Prezidenti Donald Tramp Vaşinqtonun Ukraynaya silah və hərbi texnika göndərməyə davam edəcəyini bildirmişdi. O, bunun üçün Avropa ölkələrinin tədarükləri maliyyələşdirməsini şərt kimi irəli sürüb.

Bundan əlavə, Vaşinqton Kiyevi silahlandırmağa davam edəcək. Artıq ABŞ Konqresinin Senatına Ukraynaya 54,6 milyard dollar məbləğində əlavə yardım ayrılması barədə qanun layihəsi təqdim edilib. Bu barədə yuxarı qurumun Xarici İşlər Komitəsinin məlumatında deyilir. Qanun layihəsinin müəllifləri komitənin üzvləri - demokrat Cinn Şahin (Nyu-Hempşir ştatı) və respublikaçı Lisa Murkovskidir (Alyaska ştatı).

Layihəyə görə, 55 milyard dollara yaxın yardım Ukraynaya 2026-cı (1 oktyabr 2025-ci ildə başlayacaq) və 2027-ci maliyyə illəri ərzində verilməlidir.

Qanun layihəsi Ukraynaya birbaşa hərbi yardımın, habelə ABŞ-ın hərbi-sənaye sektoruna investisiyaların ayrılmasını nəzərdə tutur. Eyni zamanda, qanun layihəsinin müəllifləri Ukraynaya yardım üçün ABŞ-da dondurulmuş Rusiya aktivlərindən əldə olunan gəlirdən istifadəni təklif edirlər. Senatorlar Ukraynaya hərbi yardım üçün 30 milyard dollar ayırmağı, xarici ölkələrə Amerika silahlarının alınması üçün qrant və kreditlərin verilməsini nəzərdə tutan “Foreign Military Financing” mexanizmi çərçivəsində Kiyevə 3 milyard dollar verməyi nəzərdə tuturlar. Eləcə də, ABŞ Müdafiə Nazirliyi ölkənin böyük silah istehsalçısı olan “RTX Corporation”ın törəmə bölməsi “Raytheon” şirkəti ilə Ukraynaya hava-hava sinfinə aid AMRA-AM (Advanced Medium-Range Air-to-Air Missile) aviasiya raketlərinin verilməsi haqqında müqavilə bağlayıb.

Yeni proseslər yaxındadır...

Sözügedən görüşdən sonra ABŞ Prezidenti ilk dəfə Rusiya Prezidenti Putindən narazılıq ifadə edib. Belə ki, D.Tramp yerli mediaya müsahibəsində Putindən çox məyus olduğunu açıqlayıb: “Mən çox məyus oldum, minlərlə insan ölüb. Ölənlər amerikalılar deyil, ruslar və ukraynalılardır. Nə olacağını görcək, amma mən Prezident Putindən çox məyus oldum, yalnız bunu deyər bilərəm. Biz insanların yaşamasına kömək etmək üçün bir şey edəcəyik. Söhbət Ukraynadan deyil, insanların yaşamasından gedir”. O, həmçinin Rusiya-Ukrayna məsələsində yeni proseslərin tezliklə baş verə biləcəyini də deyib. “Mən çox maraqlı şeylər öyrəndim, düşünürəm ki, yaxın bir neçə gündə siz də öyrə-

rəm. Biz insanların yaşamasına kömək etmək üçün bir şey edəcəyik. Söhbət Ukraynadan deyil, insanların yaşamasından gedir”. O, həmçinin Rusiya-Ukrayna məsələsində yeni proseslərin tezliklə baş verə biləcəyini də deyib. “Mən çox maraqlı şeylər öyrəndim, düşünürəm ki, yaxın bir neçə gündə siz də öyrə-

nəcəsiniz”, -deyən Tramp əlavə edib ki, o, Putinlə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski arasında mümkün görüşə dair gedişatı çox yaxından izləyir.

Xatırladaq ki, avqustun 13-də ABŞ Prezidenti Alyaskada keçiriləcək görüş zamanı Vladimir Putinin Ukraynadakı müharibəni dayandırma-

ğa razı olmadığı təqdirdə, bunun Rusiya üçün çox ağır nəticələri olacağını demişdi. İndi Trampın Putindən “məyusluğunu” bəyan etməsi ABŞ-ın Rusiyaya qarşı hansısa addımlar atacağına işarə ola bilər. Bunun həm sanksiya, həm də Kiyevə hərbi dəstəyin artırılması ola biləcəyi mümkündür.

ABŞ Venesuela gəmisini niyə vurub?

Bütün bunlar yanaşı, Tramp qonşu ölkələrlə problemlər, qanunsuz miqrasiya və s. məsələlərin həllinə çalışır. ABŞ ordusunun Karib dənizində Venesueladan narkotik daşıyan gəmini vurməsi da bunun göstəricisidir. D.Tramp, hadisənin yeni baş verdiyini və detalların açıqlanacağını bildirib. Onun sözlərinə görə, ABŞ-a

böyük həcmdə narkotik vasitələr axır və bu, Venesueladan gəlir. Venesuela Prezidenti Nikolas Maduro isə hadisə ilə əlaqədar bildirib ki, ABŞ Venesuelaya əsas-sız bəhanə ilə hücum edərək ölkənin təbii sərvətlərini ələ keçirmək və respublikanın müstəqil inkişafına mane olmaq istəyir: “İmperializm Venesuela sahilləri-

nə 8 hərbi gəmi, nüvə saltı qaçıqı göndərir, üzərimizə 1200 raket hədəfləyir - əsassız bəhanə ilə. Amma onlara heç kim inanmır”.

Maduro ABŞ-ın Venesuelanın neftini, qazını, qızılı və digər faydalı qazıntıların pulsuz əldə etmək niyyətində olduğunu bildirib. O hesab edir ki, təcavüzün əsas məqsədi “Latin

Amerikasında ən böyük inkişaf layihəsinə - böyük xilaskar Simon Bolivarın layihəsinə, Venesuela nümunəsinə son qoymaqdır”. Prezident ABŞ-ın məqsədinə çatma bilməyəcəyini və suveren Venesuelada sülh, bərabərlik, demokratiya və azadlığın hökm sürəcəyini vurğulayıb.

N.BAYRAMLI

Qızıl niyə bahalaşdı?

Unsiyası 3600 dollara çatan əlvan metal cəlbedici investisiyaya çevrilir

Dünya birjalarında qızılın qiymətinin kəskin bahalaşması davam etməkdədir. Nyu-York Əmtəə Birjasında (COMEX) 2025-ci ilin dekabr ayı üzrə bağlanmış fyuçers müqavilələri üzrə qızılın bir troya unsiyası üçün 3600 dollar səviyyəsində ehtimal edilib. Bununla da qiymətli metalın dəyəri bir unsiya ən rekord həddə yüksələrək tarixi maksimuma çatıb. ABŞ analitiklərinin fikrincə, 2025-ci ilin sonuna doğru digər fyuçerslərin qiymətinin artması davam edəcək.

ABŞ-ın maliyyə siyasəti dolları ucuzlaşdırır, qızılı bahalaşdırır

Beynəlxalq analitiklər qızılın dayanıqlı dəyər çərçivəsi formalaşdırmasını müxtəlif amillərlə izah edirlər. Danimarkanın aparıcı investisiya institutlarından olan “Saxo Bank”ın proqnozuna əsasən, qızılın qiyməti cari ildə 3500 dollardan aşağı düşməyəcək, çünki siyasi konfigurasiyalar buna rəvac verir. Bankın əmtəə üzrə mütəxəssisi Ole Hansenin fikrincə, ilk əmil kimi global səviyyədə artmaqda olan geosiyasi gərginliklər və ABŞ-ın idxal rüsumlarını yüksəltməsi təsiredici rol oynayır. ABŞ-da faiz dərəcələrinin ötən ilin sonlarında azaldılması və yenidən uçot stavkasında azalma gözlənilir de qızılın qiymətinə təsir edir.

Qızılın bahalaşmasına ABŞ-da Donald Trampın prezident seçilməsindən sonrakı investisiya fraqmentasiyalarının təsirləri az rol oynamır. Trampın yeni maliyyə siyasəti ucuz dollar, bahalı qızıl və rəqəmsal valyuta investisiyasına əsaslanır. Çünki dolların ucuzlaşması istehsal və ixracı yüksəldir ki, bu da Amerikadan global bazarlara daha çox mal və əmtəələrin çıxışına səbəb olur. Bu siyasət nəticə etibarilə iqtisadi aktivliyi və ixrac gəlirlərini yüksəldir. Dollar

ucuzlaşanda isə qızıl və blokçeynlər bahalaşır. Trampın Qiymətli Kağızlar və Birjalar Komissiyasının (SEC) təyin etdiyi yeni sədrin də möhür rəqəmsal aktivlər və qızıl investisiyalarına

torlarına yaxın olması bazar konyukturalarında dalğalanmaları artırır. Dəyərli metalların, “rəqəmsal qızıl” kimi tanınan “Bitcoin”in də qiyməti son aylarda kəskin şəkildə artır və investorların diqqətini cəlb edir. Analitiklər həm qızıl, həm də “Bitcoin”in illik artım faizinin davamlı olacağını proqnozlaşdırırlar.

Global səhmdarlar dollar və avro yığımlarını qızılı əvəz edir

Qızılın bahalaşmasına ABŞ-ın Federal Ehtiyat Sisteminin (FES) pul siyasətinin də təsirləri az deyil. Belə ki, FES tərəfindən uçot dərəcəsi aşağı salındıqda Amerika valyutası ucuzlaşır və qızıla tələbat artır. Bayden hakimiyyətinin sonlarında, 2024-cü ildə FES uçot dərəcəsi-

ni artırmağa yönəlmiş addımlar atsa da, artıq pul siyasətinin əks istiqamətdə - uçot stavkası aşağıya doğru meyl edir və sentyabrın ortalarında FES-in yeni uçot siyasəti ilə bağlı qərar qəbul edəcəyi gözlənilir. Bu amil qızıl yığımlarına olan investisiya cəlbediciliyini artırmaqla yə-

ni dəyər kursu formalaşdırma birlər.

Mövcud situasiyalar investorlar arasında digər pul və investisiya alətlərinin qızıl yığımlarına transformasiyasına yeni stimullar verməkdədir. Ehtimal olunur ki, global səhmdarlar dünya səhm bazarındakı dəyişməliklərə cavab olaraq, öz yığımlarını daha təhlükəsiz investisiya seçimlərinə, daha doğrusu, qızıla yönəldəcək. Artıq global səhmdarlar, iri şirkətlər, suveren fondlar öz yığımlarını və aktivlərini dollar və avrodan

çox, blokçeynlərə və qızıl portfelinə yerləşdirməyi faydalı hesab edirlər.

Analitiklərin fikrincə, daha güclü ABŞ dolları və artan istiqraz faizləri ilin ilk yarısında qızıl üzərində təzyiq yarada bilər. Ümumdünya Qızıl Şurasının məlumatına görə, 2024-cü ildə dünya mərkəzi banklarının xalis qızıl alışı əvvəlki illə müqayisədə 40 faizdən çox artaraq 800 tona, 2025-ci ilin birinci yarısında isə 450 tona çatıb. Dünyada investisiya aləti kimi qızıla tələbat isə 5 min tonu ötürüb.

Azərbaycan üçün qızıl dövr

metal yığımının cəlbediciliyinə işarədir.

Azərbaycan həm də qızıl ixrac edən ölkədir və hasil olunan metalın ixracı ölkəmizə dividentlər qazandırır. 2025-ci ilin 7 ayında qızıl ixracı kəskin şəkildə yüksələrək 178,7 milyon dollar təşkil edib. Ümumilikdə, bu dövrdə ölkəmizin qeyri-neft sektoruna aid malların ixracında qızıl birinci yerdə qərarlaşıb. Bu göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 104,2 milyon dollar və ya 2,4 dəfə artım deməkdir. Müqayisə üçün bildirik ki, 2024-cü ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycan 74,5 milyon dollar dəyərində qızıl ixrac edilib. Təkcə cari ilin iyun ayında 33,9 milyon dollarlıq qızıl ixrac edilib ki, bu da ötən illə nisbət-

də 2 dəfə çoxdur.

Mövcud ehtiyatlar təsdiqləyir ki, ölkəmizdə qızıl yığımına, qızıl investisiyalarına və bu metalın hasilatı sahəsinə maraq böyüyür. Perspektivlər isə daha ümidvericidir, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə qızıl ehtiyatları kifayət qədər böyükdür. Hazırda azad edilmiş ərazilərdə qızılçıxarma sənayesində yeni mərhələ başlayıb. Kəlbəcər, Zəngilan, Cəbrayıl, Ağdərə rayonlarındakı qızıl yataqlarının hasilatına xarici investorlar cəlb edilib. Bu isə azad ərazilərin zəngin metal resurslarının tədarüki sayəsində Azərbaycanın qızıl ehtiyatlarının daha da artmasına səbəb olacaq.

E.CƏFƏRLİ

Fransada həyəcan təbili çalınır - Paris müharibəyə hazırlaşır

Qorxu bütün Avropanı bürüyüb

Fransada müharibəyə hazırlıq istiqamətində ciddi tədbirlər görülməyə başlanılıb. Belə ki, Avropada artan gərginlik fonunda Fransa hökuməti ölkənin səhiyyə sistemində misilsiz göstəriş verib. “Le Figaro” qəzeti yazır ki, Fransadakı xəstəxanalara 2026-cı ilin martına qədər mümkün genişmiqyaslı hərbi münasibətə hazır olmaq tapşırılıb. Fransa Səhiyyə Nazirliyinin tapşırığına əsasən, həkimlər və tibbi personal ilk döyüş günlərində 10 mindən 50 minədək hərbi qulluqçunu qəbul etməyə hazır olmalıdırlar. Bu, yalnız müharibə zamanı yaralı hərbiçilərin təxliyəsi deyil, həm də mülki əhalinin böyük sayda tibbi yardım tələbatı nəzərə alınaraq planlaşdırılıb. Qeyd edək ki, Paris bu qərarı Almanıyanın son addımlarından sonra qəbul edib - Qonşu ölkədə Rusiya ilə ehtimal olunan müharibəyə hazırlıq üçün təlimlərin intensivləşməsi və ordunun yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirilməsi fonunda Fransa da ən pis ssenaridən çıxış edir. Ekspertlər hesab edirlər ki, Paris Rusiya ilə genişmiqyaslı toqquşmanı artıq ehtimal kimi yox, real təhlükə kimi qiymətləndirir. Almaniya və Fransa ilə yanaşı Böyük Britaniya da bu istiqamətdə addımlar atmağa başlayıb - Baş nazir Keir Starmer ötən həftə ölkəsinin istənilən müharibəyə hazırlamaq zərurətini vurğulayıb.

Skandinaviya və Baltikyanı ölkələr də prosese qoşulub

“Le Figaro” qəzetinin məlumatında, həmçinin qeyd olunur ki, Rusiya ilə ehtimal olunan müharibəyə hazırlıq prosesinə Skandinaviya və Baltikyanı ölkələr, o cümlədən Polşa və Rumıniya da qoşulmaq qərarına gəlib. Skandinaviya ölkələri - İsveç və Finlandiya NATO-yə üzv olduqdan sonra ordusunu daha da modernləşdirmək və sərhəd ərazilərinin təhlükəsizliyini möhkəmləndirmək üçün hərbi xərclərini artırıb. Polşa isə Rusiya ilə sərhəddə istənilən hücumun qarşısını almaq üçün köhnə müdafiə metodunu yenidən gündəmə gətirib - ölkə bataqlıqları su ilə doldurmaq qərarı verib və eyni addımı digər sərhəd dövlətlərinə də təklif edib. Baltikyanı ölkələr və

Rumıniya da Rusiya təhlükəsini “gələcək müharibənin başlanğıcı” kimi dəyərləndirir və hərbi bütçələrini artırır. Belə görünür ki, Avropada təşviş, qorxu və narahatlıq hökm sürür - Avropada belə bir düşüncə dolaşır ki, Rusiya Ukraynada müharibəni bitirəndən sonra özünü Avropaya çevirəcək, Kreml Avropaya qarşı genişmiqyaslı hücum əməliyyatları hazırlayır və qitənin sabitliyi təhlükə altındadır - buna görə də indidən hazırlıq tədbirləri görmək qərarına gəliblər. Lakin Rusiya Prezidenti Vladimir Putin son çıxışlarında narahatlığa heç bir əsasın olmadığını qeyd edərək bəyan edib ki, Moskvanın Avropaya hücum etməklə bağlı heç bir planı yoxdur.

Ehtimal özünü doğrulda bilər?

Məsələ ilə bağlı politoloq Tural İsmayilov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində yazıb ki, Fransanın səhiyyə sistemində mümkün müharibə ssenarisinə hazır olmaq barədə göstəriş verməsi Avropada geosiyasi gərginliyin hansı səviyyəyə çatdığını göstərir. Ekspertin sözlərinə görə, bu addım yalnız texniki və tibbi hazırlıq məsələsi deyil, həm də siyasi mesajdır. “Paris bu qərarla avropalılara açıq şəkildə bildirir ki, təhlükə uzaq perspektiv deyil, yaxın gələcəkdə real ssenari ola bilər. Avropanın böyük müharibə ilə üzləşmə ehtimalı hələ də geniş müzakirə mövzusu. Bəzi ekspertlər bu həyəcan təbirlərinin daha çox ictimaiyyəti psixoloji baxımdan hazırlamaq, həmçinin NATO-nun birliliyini gücləndirmək məqsədi daşdığını deyirlər. Amma Rusiya ilə bağlı faktiki gedişata baxanda Avropanın özünü ən pis ssenariyə hazırlaması əslində rəşional görünür. Çünki Moskvanın Ukraynada sərəgildiyi təcavüzkar mövqə sabah Baltikyanı ölkələr, Polşa və ya digər NATO üzvləri üçün də eyni təhdiddə çevrilə bilər,” - deyər T.İsmayilov vurğulayıb ki, Rusiyanın birbaşa Avropaya hücum ehtimalı hələ də tamamilə qaçılmaz deyil. “Kreml hazırda Ukraynada ciddi resurs sərf edir və genişmiqyaslı müharibə Rusiyanın iqtisadi və siyasi gücünü daha da zəiflədə bilər. Ancaq tarixi təcrübə göstərir ki, Moskva öz maraqları üçün rəşional risk hesablamalarına hər zaman əməl etmir. Ona görə də Avropanın riskləri minimal sayması böyük səhv olardı”.

Avropada böyük müharibə ehtimalı tam qaçılmaz deyil, amma risk realdır

niya və Polşanın potensialı ABŞ-ın dəstəyi ilə birlikdə qitənin təhlükəsizliyini təmin edə biləcək əsas dayaqlardır. Bu reallıq Avropanı həm daxilə, həm də global miqyasda yeni bir güc balansını axtarışına məcbur edir,” -deyər T.İsmayilov bildirib.

ölkələri Rusiyanın şərtlərini mütləq qəbul etməlidir,” - deyər N.Miri vurğulayıb. Rusiya ilə NATO arasında müharibə məsələsinə gəlincə, ekspert qeyd edib ki, Moskvanın bu müharibəni aparmaq üçün kifayət qədər resursları və imkanları yoxdur. “Rusiya Avropanı taktiki nüvə silahı ilə təhdid edir. Halbuki Britaniya və Fransa da taktiki nüvə silahlarına malikdirlər. ABŞ da bu yaxınlarda Britaniyada öz taktiki nüvə silahlarını yerləşdirib. Rusiya hücum edərsə, qarşı tərəf də adekvat cavab verəcək”.

Yunis ABDULLAYEV

Cəhənnəmdən qaçış

əvvəli ötən sayımızda

Pedaqoqla söhbətindən aydın olur ki, Orest çox savadlı oğlandır, universitet bitirib, çoxlu kitab oxuyub, ustadıyla birgə yüz ölkə gəzib, insanların, adətlərin, qanunların necə dəyişkən olduğuna gözüylə şahidlik edib. Ancaq Orest ağ kağız kimidir, onun bioqrafiyası yoxdur, nə ailəsi, nə vətəni, nə dini, nə peşəsi var, istədiyi məsləki seçməkdə tam azaddır. Pedaqoqun fikrincə, o, böyük bir universitet şəhərində fəlsəfədən, yaxud da memarlıqdan yüksək səviyyədə dərslər keçə bilər. Müəllimi onu kübar cəmiyyətə layiq ali insan kimi yetişdirib. Orest cavabında deyir: “Şikayətçi deyiləm. Sən mənə hörmətə torundan qopub yerin cazibəsindən uzaqlaşdırıb bir sapın azadlığını verməsin. Mən hörmətə torutək yüngülməm, havada sərbəst üzürəm. Bilirəm bəxtim gətirib, nəşükürlük eləmirəm. Adam var ki, anadangəlmə şəraitdən asılıdır, heç bir seçim imkanı yoxdur - ömür yolu hələ dünyaya gəlməmişdən cızılıb.”

Pedaqoq ondan Egisfin oturduğu taxta yiyələnmək fikrinə düşüb-düşmədiyini soruşanda Orest ustadına belə cavab verir: “Bu adamlarla mən neyləyəcəyəm? Mən burada nə bir uşağın doğulduğuna, nə bir qızın gəlin köçdüünə şahidlik eləmişəm, onların vicdan tutmalarını da bölüşmüşəm, üstəlik, heç kimi adıyla tanımıram. Saqqallı kişi (cildə girmiş Yupiter deyir) haqlıdır: hökmdarın görək təbəələriylə ortaq xatirələri olsun. Onlara dəyməyək, qoca, çıxacaq gedək buralardan. Bilirəm, əgər onların arasında mənə vətəndaşlıq hüququ qazandıran bir iş görmüş olsaydım... Ürəyimdəki boşluğu doldurmaq üçün lap cinayət törəmək hesabına da olsa onların xatirələrinə, qorxularına, ümidlərinə şükür çıxardım. Bundan ötrü doğmaca anamı belə öldürərdim...”

Bu məqamlarda Orest atasının qisasını almağa hazırlaşan Hamletə xatırladır, ancaq onun Ofeliyası yoxdur; Ofeliyanı bu səhnədə Aqamemnonun qızı, Orestin doğma bacısı Elektra əvəzləyir, həm də tamam tərs missiyanı. Qız başını dikəldəndən atasının qatillərinə qulluqçuluq edər. Atalıq bir yana, doğmaca anası belə ona qənim kəsilib, padşah qızını ən alçalıcı işlərə buyurmaqla onu gündə neçə kərə alçaldılar. Elektra da atasının düşmənlərindən qisas almaq arzusuyla yaşayır, qardaşının öldüyünə inanmır, günün birində Orestin zühur edib intiqam qılınmasını siyrəcəgini həsrətlə gözləyir.

Orest əvvəlcə özünü nişan vermir, şəxsinin bacısına Korinf şəhərindən gəlmiş Fileb kimi təqdim edər. Elektra dərindən açib ona söyləyir, ötən on beş ildə çəkdiyi zülməndən, Egisfə, Klitemnestraya nifrətindən danışır. Deyir ki, nə bir dostu, nə bir rəfiqəsi var. Hətta dəvəsi belə olmayıb: “Mən təkamül. Mən taunam, vobayam, hamı mənəndən gen dolandır, heç kim mənə yoxdur. Anamdan soruş: ən incə qəlblər belə mənəndən diksinə bilər”. Bütün bunlara baxmayaraq qız ümidini üzməyib, bir nəfərin yolunu gözləyir.

Söhbətin şirin yerində cə-

riça Klitemnestra səhnəyə çıxır. O, Elektraya çarın mətəm libası geyinmək əmrini çatdırır, çünki bu gün ölülər günü, tövbə mərasimidir. Elektra Orestdən anasına oxşayıb-oxşamadığını soruşanda oğlan deyir: “Onun sifəti ildırım qarşısı, dolu döymüş çəllə bənzəyir. Elə sən də üzündə fırtınadan soruq və rən nəse var: bir gün ehtiras səni sümülklərinə qəder yandıracaq”. Çariça Oresti görəndə təəccüblənir, çünki adətən yolçular bu şəhərdən yan keçirlər: “Səyyahlar bizim şəhəri iyirmi verst aralıdan dolanırlar. Səni xəbərdar eləməyiblər? Düzənlik əhalisi bizi karantinə alıb, onlar üçün bizim tövbəmiz - taundur, yoluxmaqdan qorxurlar”.

Sonra alarlarına keçilməz sədd çəkilmiş anıyla qızı arasında Orestin tanışlığıyla belə bir dialoq baş verir: “Elektra. Çariça bizim milli oyunumuzla əylənir: bu oyunun adı aşkar tövbədir. Oyuna girən hər kəs hamının yanında günahlarını bağırbağır car çəkir. Bu mərasim günlərində bir də görürsən bir baqqal dükənini bağlayıb küçəyə çıxdı, küçədə dizindizin sürünə-sürünə, başına kül, toz-torpaq ələyə-ələyə fəryad qopardı ki, bəs mən qatilməm, zinakaram, xainəm. Ancaq Arqos camaatı bunlardan doyub artıq mənə hamının cinayətlərini əzbər bilir. Çariçanın cinayətlərinə heç kimi əsla maraqlandırmır - bunlar dövlət quruculuğunun əsasında duran rəsmi cinayətlərdir. Təsəvvürünə gətir, o sənə kim cavan, nəbəldə, gəlmə, hətta onun adını belə bilməyən birini görəndə necə sevindi: nə xoşbəxt təsadüf! Ona elə gəlir ki, ilk dəfə tövbə edər.

Klitemnestra. Mumla. Kim istəsə, mənə canı, fahişə adlandırıb üzümə tüpürə bilər. Ancaq heç kim mənim vicdan əzablarıma qarışa bilməz. Elektra. Görürsənmi, Fileb, oyunun qaydası belədir. Adamlar yalvarırlar ki, sən onları mühakimə eləyəsən. Fəqət ehtiyatlı tərəpən - onları yalnız boyunlarına aldıkları əməllərinə görə sorğu-suala çək, qalanlarına toxunma. Özün nəse tapıb çıxarsan, səndən razı qalmayacaqlar”. Elektra anasına deyir ki, mərasimə qoşulmayacaq, çarə elə beləcə də çatdırırsın. Sonra bayramın mahiyyətini korinfli Fileb sandığı qardaşına izah edər: Arqos şəhərinin yaxınlığında bir mağara var, yerli cavanlar heç vaxt onun dərinliyinə gedib çıxıb bilməyiblər. Deyilənə görə, həmin mağaranın dibi cəhənnəmə açıdır. Baş kahin mağaranın ağzını iri qara qaya parçasıyla bağladır. İnandırıcı görünməsə də, hər ilin bu günündə xalq o mağaranın qarşısına yığılır, əsgərlər qara daşı qırağa itələyirlər, ölənələr cəhənnəmdən çıxıb şəhərə dağılışırlar. Onlardan ötrü evlərdə süfrələr açılır, adlarına qab-qacaq dəsti düzülür, dadlı təamlar

bişirilir, axşama təmiz yataq salınır. Ertəsi gün xoruz bənində ölülər öz cəhənnəmlərinə qayıdırlar, qara daş yənə mağaranın ağzına tıxanır, bir də bir ilin tamamında tamaşa təkrarlanır.

İrəlidə görəcəyimiz kimi, fırılcaqçı tiran Egisfin quruluş verdiyi ölülərin cəhənnəmdən birgünlük buraxılma tamaşası İsfahan lotusu Şeyx Nəsrullahın qəbiristanlıqda öldürülmə şousuyla yaxından səsleşir, hərçənd məzmunlar, mesajlar xeyli fərqlidir. Həm də nədənsə Sartrın ölülərinin hamısı cəhənnəmdə məskunlaşıb. Elə Mirzə Cəlilin qəbirdə fırlanan ölülərinin də cənnətə düşdüyünə, polis diliylə desək, əsaslı şübhələr var...

Birinci pərdə Orestin ona yola çıxmaq üçün bir cüt yaxşı at axtaran Yupiter Arqosdan gətirmək fikrindən daşındığını elan etməsiylə bitir. İkinci pərdənin əvvəlində şəhər əhli cəhənnəmə açılan mağaranın qarşısına yığılır. Hər kəs vahimə dolu gərgin intizar içindədir. Bir gənc qadın belə deyir: “Dəhşətli, tükürpənci gözəldir. Mənə elə gəlir ki, hamınız mənəndən uzaqlaşsın harasa gedirsəniz. Dax hələ yerindən dəbərdilməyib, ancaq hamı indidən ölüsünün hökmü altındadır. Hər kəs yağış damlası-tək tək-təhdadır”.

Orestlə müəllimi də buradadır. Pedaqoq tələbəsinə gözü mağarada qalmış adamları göstərib deyir ki, bu misikin məxluqlar necə də eybəcərdirlər, onlar qorxudan can çəkirlər, mövhumatın, xurafatın axırı budur. Yupiter söhbətə qarışıb Pedaqoqu inandırmağa çalışır ki, tanrıların gözündə onun bu adamlardan bir üstünlüyü yoxdur, o da onlar kimi çürük varlıqdır, sadəcə, hələ özü bundan xəbərdar deyil deyir ki, “Sən də üfünət verirsən, ancaq özün bunu duymursan. Onlar öz cəmədələrinin iyyində boğulurlar, ölüləri də sən özünə beləld olduğundan daha yaxşı tanıyırlar”.

Gözləməkdən canı üzül-müş kütlə səs-səse verib Egisfi haraylayır. Bu vaxt bir kişi dizlərini yerə atıb özünə həkk gəlir: “Mən iylənməmişəm, iylənməmişəm! Mən üfünət qoxuyan ləşəm! Baxın, milçəklər leş yeyən qarğalar kimi canımı suvasıblar. Dimdikləyin, oyun, dəşin, intiqam mələkləri, vücuduma didib dağıdıb cındırı çıxmış üroyimə işləyin. Mən suçluyam, min qat artıq günahkaram, mən iylənmiş dəri tuluğam, axıntı quyusuyam...” Yupiter kişinin istirik çıxışına bir kəlməylə reaksiya verir: “Aferin!”

davamı növbəti sayımızda

F. Uğurlu

“Fransanın və Almanıyanın atdığı addımlar həm ictimaiyyəti hazırlamaq, həm də siyasi iradəni gücləndirmək məqsədi

daşıyır. ABŞ-sız Avropanın Rusiyaya qarşı dayanması hazırda qeyri-mümkün görünür. Lakin Britaniya, Fransa, Alma-

Rusiya Avropanı qorxudur

Politoloq Natiq Miri qəzetiminə şərhində bildirib ki, Rusiya NATO ilə müharibə aparmaq imkanlarına sahib deyil, Moskva sadəcə olaraq, Avropanı təhdid edir. “Yaxın zamanda Belarusda belarus və rus qoşunlarının birgə hərbi təlimlərinin keçirilməsi gözlənilir. Deyilənə görə, Rusiya geniş hərbi kontingentlə bu təlimlərdə iştirak edəcək. Belarusdakı gələcək hərbi təlimlər barədə məlumatlar Rusiya KİV-lərində geniş şəkildə işıqlandırılır. Sözsüz ki, Kreml bunu məqsədyönlü

şəkildə həyata keçirir - bir növ rəqiblərinə və düşmənlərinə qarşı informasiya müharibəsi aparır, yeni bu yolla həm Ukraynanı, həm də Avropanı təhdid edir. Moskva bununla göstərməyə çalışır ki, o, Belarus ərazisindən yəni hərbi təlimlərinin şimal ərazilərinə, xüsusilə Kiyevə, o cümlədən Şərqi Avropa və Baltikyanı ölkələrə genişmiqyaslı hücumlar təşkil etmək iqtidarındadır. Moskva Ukraynada müharibəni öz şərtləri altında bitirməkdə ısrarlıdır və Kremlə hesab edirlər ki, Avropa

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmatbuatayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmatbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Nifrət yerinə hörmət... Dini tolerantlıq niyə vacibdir?

Dünyamız rəngarənglik üzərində qurulub. İnsanların danışdığı dillər, sevdiyi musiqilər, geyim tərzləri və ən əsası imanları müxtəlifdir. Hər fərqli düşüncə, hər fərqli etiqad, insanlığın böyük mozaikasında öz yerini tutur. Lakin bu mozaikanın ən önəmli elementlərindən biri dini tolerantlıqdır.

Dini tolerantlıq təkə bir prinsip deyil, həm də həyat tərzidir. Bu, başqasının inancını qəbul etmək, ona hörmət etmək və fərqli

likdən qorxmamaq deməkdir. Təəssüf ki, tarix boyu insanlar dini fərqliliklərinə görə bir-birinə zərər verib, nifrət toxumu səpiblər. Müasir dövrdə isə bu, həm sosial, həm də siyasi sferada böyük əhəmiyyət daşıyır.

Tarix göstərir ki, dinlərarası qarşıdurma və anlaşılmazlıq milyonlarla insanın həyatına zərər vurub, cəmiyyətləri parçalayıb. Lakin tolerantlıq, anlayış və qarşılıqlı hörmət isə sülhün və sabitliyin bə

növrəsini qoyur. Günümüzdə dini tolerantlıq yalnız humanist dəyərlərin təzahürü deyil, həm də strateji ehtiyacdır. Məktəblərdə uşaqlara fərqliliklərə hörmət öyrədilir, mediada multikulturalizm təşviq olunur, beynəlxalq səviyyədə isə dialoq və əməkdaşlıq təşəbbüsləri güclənir. Bütün bunlar göstərir ki, dünyamızın sabitliyi, insanların təhlükəsizliyi və rifahı, fərqliliklərə hörmət və tolerantlıqla bağlıdır.

Radikalizm və nifrətə qarşı güclü qalxan...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Mövzu barədə “Yeni Azərbaycan”-a danışan Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMI) nümayəndəsi, ilahiyyatçı-alim Samid Quliyev bildirib ki, dini tolerantlıq təkə bir etik prinsiplə məhdudlaşmamalı, həm fərdi, həm də global səviyyədə həyatımızın ayrılmaz hissəsinə çevrilməlidir: “Hər kəs bir-birinin inan

cına hörmət etməyi öyrənmə, nifrət yerini empatiyaya, qarşıdurma yerini dialoqa buraxar. Tolerantlıq hər şeydən əvvəl insan ləyaqətinə hörmətdir. Dini dözümlülük isə mədəniyyətlərin zənginliyini göstərir. Fərqli inanclar, fərqli ənənələr insanların birləşdirən deyil, əksinə, onları bir-birinə yaxınlaşdıran körpüdür. İnsanlar bir-birindən öyrənir, dünyaya daha

açıq baxır, həmrəylik ruhu formalaşır. Ən əsası isə dini tolerantlıq radikalizmə və nifrətə qarşı ən güclü qalxandır. Hər kəs başa düşəndə ki, fərqlilik qorxulacaq deyil, dəyərli bir sərvətdir, nifrət, stereotiplər və ziddiyyətlər yoxa çıxır. Ona görə də yalnız fərqli inancları qəbul etməklə deyil, onları anlamağa çalışmaqla cəmiyyətimizi gücləndirə bilərik. Dini tolerantlıq olmadan həqiqi sülh və birlik mümkünsüzdür”.

Mədəni zənginliyin itməsi və sosial parçalanma

S.Quliyev qeyd edib ki, dini tolerantlığın zəif olduğu və ya mövcud olmadığı ölkələrdə ciddi sosial, iqtisadi və siyasi problemlər yaranır. Bu problemlər həm daxili sabitliyi pozur, həm də beynəlxalq münasibətlərə mənfi təsir göstərir: “Dini müxtəlifliyin qəbul edilməməsi mədəni zənginliyin itirilməsinə və sosial parçalanmaya gətirib çıxarır. Nəticə olaraq dini tolerantlığın olması həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə sülh və inkişafın təmin edilməsi üçün əhəmiyyətlidir”.

Göründüyü kimi, müa-

sir dövrdə dini və milli tolerantlıq global bir çağırışa çevrilib. Dünyanın müxtəlif guşələrində nifrət cənayyətləri, radikalizm, dini ayrışdırıcılıq halları müşahidə olunduğu bir zamanda Azərbaycanın multikultural dəyərlərə söykənən siyasəti həm ölkə daxilində vətəndaş həmrəyliyinə təmin edir, həm də dünyaya nümunə göstərir. Çünki tolerantlıq sadəcə şüar deyil, cəmiyyətin bütün təbəqələrində yaşadılan, gündəlik həyatın ayrılmaz hissəsinə çevrilən bir gerçəkdir.

Yeganə

27 ildə dünyanı dəyişən axtarış Google

“Google”un hekayəsi...

Bəşəriyyətin minillik arzularından biri hər suala cavab tapmaq, hər informasiyaya sahib olmaq idi. Əvvəllər bu yol qalın kitabların səhifələrindən, tozlu arxivlərdən,

uzun-uzadı araşdırmalardan keçirdi. İndi isə bir neçə saniyəyə bütün dünya ovucumuzun içindədir. Bir mövzu haqqında məlumat almaq, xəritə üzərində yol tapmaq, elmi

məqalələr oxumaq, gündəlik xəbərləri öyrənmək və ya sadəcə “nə bəşirəm?” sualına cavab tapmaq üçün belə “Google”-a üz tuturuq.

1998-ci il sentyabrın 4-də Larri Page və Sergey Brin tərəfindən yaradılan “Google” sadəcə bir axtarış sistemi olaraq işə başlamışdı. Amma bu

gün o, həyatımızın ən önəmli informasiya körpüsünə çevrilib. “Google”un gücü ondadır ki, o yalnız cavab vermir, həm də insanları yöndədir, istiqamətləndirir, düşünməyə vadar edir, biliklərə olan yolunu asanlaşdırır, dünyanı daha əlçatan edir. İnformasiya bərabərliyi prinsipini dəstək-

ləyən bu texnologiya dünyanın ən ucqar kəndində yaşayan bir insanla, böyük şəhərlərdə yaşayanları eyni informasiya mənbəyinə qovuşdurur.

“Google” təkə axtarış sistemi deyil, həm də innova-

siyanın simvoludur. “Gmail”, “Google Maps”, “YouTube”, “Android” əməliyyat sistemi - bunların hamısı bir zamanlar kiçik bir universitet layihəsi olaraq başlayan ideyanın nəticəsidir.

Necə yarandı?

İqtisadi gücü və təqdim etdiyi xidmətlərin mübahisəsiz üstünlüyü ilə bütün dünyanı hey-rətə gətirən internet şirkətinin qısa, ancaq maraqlı quruluş tarixçəsi var.

“Google”un qurucularından biri Sergey Brin əslən rusiyalı mühəndisdir. Şirkətin digər qurucusu Larri Page Sergeylə 1995-ci ildə ABS-ın Stanford Universitetində tanış olub. Bu iki gəncin elmi araşdırmalarının əsasını gündən-günə böyüməkdə olan nəhəng internet məkanında lazım informasiyanın ən qısa və effektiv şəkildə əldə edilməsi üçün tələb olunan axtarış sistemlərinin yazılması təşkil edirdi. 1996-cı ilin yanvarında onlar

“Backrub” adlanan axtarış sistemini proqramlaşdırmağa başladılar. Bu sistem kiçik miqyasda test edildi və onun axtarış probleminə gətirdiyi unikal həllər mütəxəssislərin təqdirini qazandı.

Larri və Sergey 1998-ci ilin ilk yarısında internetdə inqilab yaradacaq layihələrin həyata keçirilməsi üçün öz fəaliyyətlərini gücləndirdilər. Onlar icad etdikləri yeni texnologiyamı “Google” adlandırdılar.

“Google” riyazi termindir və 1 rəqəminin arxasında 100 sıfırı ifadə edir. Bu termindən istifadə etməklə onlar təqdim etdikləri texnologiyamın sonsuz im-

Filoya müraciət edirlər. Filo onların yeni texnologiyasının əhəmiyyətini təqdir edir. Lakin dostların Deviddən yardım almaq planları baş tutmur. Digər internet por-

tallarının rəhbərləri ilə də danışıqlar nəticəsiz qalır. Bu uğursuz sözlərdən sonra Sergey və Larri öz bizneslərini qurmaq qərarına gəlirlər. Bunun üçün müəyyən sərmayə tələb olunurdu. Onlar tezliklə biznes plan hazırlayırlar. İlk müraciət etdikləri şəxs “Sun Microsystems” şirkətinin

qurucusu olan Endi Bextolşaym olur. O, uzaqgörən olduğundan “Google” sisteminin gələcəyi və perspektivləri onda ciddi təəssürat oyadır və dərhal “Google,Inc” şirkətinin adına 100 min ABS dolları məbləğində çek yazır.

Ancaq “Google,Inc” adlı şirkət mövcud deyildi. Sergey-

kanlarını ifadə etmək istəyirlər. Dostlar 1 terabayt həcmində olan kompüter harddiskini güzəştli qiymətə alırlar və tələbə yataqxanasında Larrinin otağını “Google”un informasiya bazası

Larrinin ilk işi bu şirkəti qey-

zasının mərkəzi kimi istifadə etməyə başlayırlar.

Bu gün isə “Google”un fəaliyyətləri artıq 140 mindən artıq server vasitəsi ilə aparılmaqdadır. Onun təqdim etdiyi xidmətlər 249 dilə, eyni zamanda Azerbay-

Şirkətin ilk addımları

diyyatdan keçirmək olur. Daha sonralar onlar öz qohum, dost və tanışları arasında investor arayışların davam etdirərək 1 milyon dollara yaxın pul tapmağa nail olurlar. 1998-ci ildə “Google,Inc” şirkəti rəsmi şəkildə fəaliyyət göstərməyə başlayır. Şirkətin qapıları məsafədən idarə olunan pulatla açılıb bağlanırdı. Çünki “Google”un ofisi adı bir qarajda yerləşirdi.

can dilinə tərcümə edilib. Sentyabrın 4-ü yalnız bu şirkətin yaranma tarixi deyil, həm də bəşəriyyətin informasiya dövrünə atdığı ən böyük addımlardan birinin ildönümüdür. “Google” artıq gündəlik həyatımızın parçası, beynimizin əlavə yaddaşı, suallarımızı ilk ünvanladığımız dostumuzdur.

Yeganə BAYRAMOVA

Altsheymeri erkən aşkar edə bilən hiss...

Alimlər müəyyən ediblər ki, qoxu hissinin zəifləməsi Altsheymer xəstəliyinin yaddaş itkisi başlamazdan əvvəl üzə çıxan ilk əlamətlərdən biri ola bilər.

AZƏRTAC “Science Daily” saytına istinadla xəbər verir ki, DZNE və Münhen Ludvig-Maximilians Universitetinin tədqiqatçılarının göstərdiyinə görə, beynin immün hüceyrələri, mikroqliyalar qoxu ilə bağlı sinir liflərini səhvən məhv edir.

Bu proses nəticəsində iyləmə lampası ilə beyin sapındakı locus coeruleus arasındakı əlaqələr kəsilir. Beləliklə, qoxuların qəbulunda iştirak edən neyronlar zədələnir.

Araşdırmalar şıçanlar, insan beyin nümunələri və PET skanları əsasında aparılıb. Nəticələrə görə, Altsheymer xəstəliyində neyron membranında dəyişikliklər baş verir və bu da mikroqliyaya “məni yeyin” signalı

göndərir. Nəticədə, sinir lifləri vaxtından əvvəl parçalanır.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, qoxu testləri gələcəkdə Altsheymerin daha erkən mərhələdə aşkar olunmasına kömək edə bilər. Bu isə xəstələrə yeni amiloid-beta anti-kor müalicəsindən daha səmərəli faydalanmağa imkanı yarada bilər. Qoxu hissinin zəifləməsi Altsheymerin gizli xəbərdarlığı ola bilər və erkən diaqnoz üçün mühüm əlamət sayılır.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alıqş HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyər Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenzia: N-B-317
Tiraj: 4942
Sifariş: 1826
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələni və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayında nəşr olunur. Məsul nəvbətçi: Yeganə Bayramova